

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Virovitica

KLASA: 041-01/22-10/6
URBROJ: 613-12-23-10
Virovitica, 13. rujna 2023.

Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Virovitičko-podravskoj županiji

6 ČISTA VODA I
SANITARNI UVJETI

12 ODGOVORNA
POTROŠNJA
I PROIZVODNJA

SADRŽAJ

stranica

PREDMET, SUBJEKT I CILJEVI REVIZIJE	2
METODE REVIZIJE	3
KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI	4
PRAVNI, STRATEŠKI I PLANSKI OKVIR ZA UČINKOVITO UPRAVLJANJE GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE	6
EVIDENCIJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE	10
GRADNJA, KORIŠTENJE I ODRŽAVANJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE	13
Gradnja građevina za navodnjavanje	13
Korištenje građevina za navodnjavanje	23
Održavanje građevina za navodnjavanje	33
KORIŠTENJE VODE ZA NAVODNJAVANJE	36
INFORMIRANJE JAVNOSTI	41
OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U VIROVITIČKO-PODRAVSKOJ ŽUPANIJI	43
OČITOVANJE VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE	46

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI
UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U
VIROVITIČKO-PODRAVSKOJ ŽUPANIJI

Na temelju odredaba članka 19. i 21. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 25/19), obavljena je revizija učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Virovitičko-podravskoj županiji (dalje u tekstu: Županija).

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim Okvirom profesionalnih načela, standarda i smjernica Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) (Narodne novine 17/20) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije provedeni su od 30. studenoga 2022. do 13. rujna 2023.

PREDMET, SUBJEKT I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije je upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji.

Navodnjavanje je, prema odredbama Zakona o vodama (Narodne novine 66/19, 84/21 i 47/23)¹, djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda i njihova isporuka radi natapanja poljoprivrednog zemljišta, sportskih terena ili drugoga zemljišta, dok je javno navodnjavanje djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda te njihova isporuka radi natapanja poljoprivrednog zemljišta putem građevina za navodnjavanje u vlasništvu županija ili mješovitih melioracijskih građevina u vlasništvu Republike Hrvatske. Upravljanje su poslovi investitora gradnje vodnih građevina, njihovo održavanje, čuvanje i korištenje za namjene kojima vodne građevine služe.

Vodne građevine su građevine ili skupovi građevina zajedno s pripadajućim uređajima i opremom, koji čine tehničku, odnosno tehnološku cjelinu, a služe za uređenje vodotoka i drugih površinskih voda, zaštitu od štetnog djelovanja voda, zahvaćanje voda radi njihova namjenskog korištenja i za zaštitu voda od onečišćenja.

Vodne građevine su, između ostalog, vodne građevine za melioracije koje čine:

1. građevine za melioracijsku odvodnju (kanali s pripadajućim crpnim stanicama, drenažama, betonskim propustima, čepovima, sifonima, stepenicama, brzotocima, oblagama za zaštitu od erozija, ustavama i drugim pripadajućim građevinama, uređajima i opremom) koje se dijele na građevine za osnovnu melioracijsku odvodnju (melioracijske građevine I. i II. reda) i građevine za detaljnu melioracijsku odvodnju (građevine III. i IV. reda)
2. građevine za navodnjavanje (akumulacijske i druge zahvatne građevine, razvodna mreža i druge građevine pripadajuće ovim građevinama)
3. mješovite melioracijske građevine.

Građevinama za osnovnu melioracijsku odvodnju u vlasništvu Republike Hrvatske upravljaju Hrvatske vode. Građevinama za detaljnu melioracijsku odvodnju u vlasništvu županija upravljaju Hrvatske vode. Građevinama za navodnjavanje u vlasništvu županija upravljaju županije.

Građevine za navodnjavanje, prema načinu gradnje i upravljanja, dijele se na sustave javnog navodnjavanja² i privatne sustave. Sustavi javnog navodnjavanja najčešće se sastoje od vodozahvata s crpnom stanicom i postrojenjem za kondicioniranje vode³, akumulacije, dovodnoga sustava i distribucijske mreže. Vodozahvat može biti na otvorenom vodotoku, postojećoj akumulaciji ili podzemnoj vodi.

Subjekt revizije je Županija, kao investitor gradnje sustava javnog navodnjavanja na svom području.

Revizijom je obuhvaćeno razdoblje 2005. – 2021. u vezi s donošenjem županijskog plana navodnjavanja i ostvarenjem ciljeva utvrđenih navedenim planom, dok su podaci o drugim aktivnostima Županije obuhvaćeni do konca 2022.

---

¹ Do stupanja na snagu navedenog Zakona (srpanj 2019.), na snazi je bio Zakon o vodama (Narodne novine 153/09, 130/11, 56/13, 14/14 i 46/18).

² Predmet revizije su sustavi javnog navodnjavanja.

³ Prema odredbama Zakona o vodama, kondicioniranje je postupak obrade zahvaćene vode da bi postala prikladna za ljudsku potrošnju.

Osnovni cilj revizije je ocijeniti učinkovitost upravljanja građevinama za navodnjavanje te utvrditi ostvaruju li se ciljevi Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: NAPNAV), koji je donijela Vlada Republike Hrvatske u srpnju 2005., i Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (Narodne novine 117/15) (dalje u tekstu: Višegodišnji program gradnje) na području Županije. Revizijom je obuhvaćena provedba Vodnogospodarskog plana navodnjavanja za područje Županije (dalje u tekstu: Vodnogospodarski plan navodnjavanja), koji je donijela Županija u srpnju 2006. te programa gradnje i održavanja građevina za navodnjavanje u vlasništvu Županije koje donosi njezino predstavničko tijelo.

Posebni ciljevi revizije su:

- provjeriti uspostavu pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje
- utvrditi jesu li ustrojene propisane evidencije građevina za navodnjavanje
- ocijeniti je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita
- ocijeniti koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem
- utvrditi informira li se javnost o navodnjavanju.

METODE REVIZIJE

U skladu s prihvaćenim revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI), revizija je planirana i obavljena na način koji osigurava potrebne revizijske dokaze i pruža razumnu osnovu za revizijske nalaze i zaključke te ostvarenje ciljeva revizije.

U fazi planiranja i pripreme revizije, analizirana je pravna regulativa, javno objavljeni podaci o Županiji, podaci o sustavima javnog navodnjavanja koje objavljuju Hrvatske vode i drugi dostupni podaci.

U provedbi postupaka revizije korištene su sljedeće metode prikupljanja i analize podataka:

- proučeni su i analizirani propisi te stručni i drugi dostupni materijali u vezi s navodnjavanjem
- analizirani su podaci iz poslovnih knjiga, evidencija i izvješća Županije, provjerena je dokumentacija u vezi sa sustavima navodnjavanja te su analizirani podaci iz javno objavljenih izvješća Hrvatskih voda
- na temelju odabranog uzorka, provjerena je dokumentacija Županije u vezi s evidentiranjem građevina za navodnjavanje i korištenjem sustava javnog navodnjavanja
- obavljani su razgovori s odgovornim osobama i pribavljena obrazloženja o pojedinim aktivnostima u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje.

KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI

Za ocjenu učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje utvrđeni su kriteriji koji proizlaze iz zakona, drugih propisa i planskih dokumenata, kao i poduzetih aktivnosti Županije u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje.

Okosnicu revizije činilo je glavno pitanje:

– Je li upravljanje građevinama za navodnjavanje učinkovito?

Revizijom su prikupljeni dokazi kako bi se odgovorilo na sljedeća **potpitanja**:

- Je li uspostavljen pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje?
- Jesu li ustrojene evidencije građevina za navodnjavanje?
- Je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita?
- Koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem?
- Provodi li se informiranje o ostvarenju županijskih planova navodnjavanja?

U tablici broj 1 daju se kriteriji za ocjenu učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje, prema područjima revizije.

Tablica broj 1

Kriteriji za ocjenu učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje, prema područjima revizije

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
	1	2
1.	Pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ uspostavljen je pravni i strateški okvir kojim je uređeno područje navodnjavanja ○ donesen je županijski plan navodnjavanja i usklađen je s NAPNAV-om ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je program gradnje sustava javnog navodnjavanja ○ program gradnje sustava javnog navodnjavanja sadrži propisane podatke ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je godišnji program održavanja sustava javnog navodnjavanja ○ godišnji program održavanja sustava javnog navodnjavanja sadrži propisane podatke
2.	Evidencije građevina za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ ustrojena je evidencija građevina za navodnjavanje ○ prije gradnje građevina za navodnjavanje uređeni su imovinskopravni odnosi ○ uređeno je vlasništvo građevina za navodnjavanje ○ građevine za navodnjavanje evidentirane su u poslovnim knjigama Županije
3.	Gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ županijskim planom navodnjavanja utvrđen je vodni i zemljišni potencijal ○ županijskim planom navodnjavanja utvrđene su poljoprivredne površine pogodne za navodnjavanje ○ Županija je u skladu sa županijskim planom navodnjavanja nominirala projekte navodnjavanja prema Hrvatskim vodama

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
	1	2
		<ul style="list-style-type: none"> ○ prije gradnje građevina za navodnjavanje osigurani su izvori financiranja ○ Županija je dio/ukupna sredstva pribavila iz sredstava ruralnog razvoja ○ izrađeni su elaborati zaštite okoliša te su podneseni zahtjevi za ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš ○ sustav javnog navodnjavanja pušten je u rad ○ prikupljaju se podaci o stvarno navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu i broju priključenih korisnika ○ sustavi javnog navodnjavanja koriste se u punom kapacitetu (poljoprivrednici se priključuju na sustav), odnosno imaju dovoljan broj krajnjih korisnika ○ ispituje se jesu li cijene priključaka na sustave javnog navodnjavanja prihvatljive poljoprivrednicima ○ u preinvesticijskim studijama utvrđena je struktura poljoprivrednih kultura te planirana proizvodnja navedenih kultura na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu ○ prikupljaju se podaci o poljoprivrednim kulturama na zemljištu koje se navodnjava i analiziraju u odnosu na preinvesticijske studije ○ prikupljaju se podaci o povećanju poljoprivredne proizvodnje na navodnjavanom zemljištu i analiziraju se u odnosu na utrošak vode ○ provode se edukacije poljoprivrednika o koristima navodnjavanja (putem Županije ili drugih službi) zbog utjecaja klimatskih promjena ○ provode se edukacije poljoprivrednika o novim tehnologijama, načinu financiranja sustava javnog navodnjavanja i drugo ○ Županija surađuje s nadležnim institucijama u vezi s neposrednim nadzorom korištenja voda ○ Županija surađuje s Hrvatskim vodama u vezi s praćenjem rezultata NAPNAV-a na svome području ○ održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu Županije preuzeto je od Hrvatskih voda u propisanom roku ○ izrađene su preinvesticijske studije kojima su određeni opći tehnički uvjeti za održavanje vodnih građevina i/ili se koriste Opći tehnički uvjeti Hrvatskih voda iz 2012. ○ sastavljen je izračun godišnjih troškova rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja ○ izabrani su izvođači za poslove održavanja i zaključeni ugovori ○ poslovi održavanja obavljaju se u skladu sa zaključenim ugovorima
4.	Korištenje vode za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ za korištenje vode za navodnjavanje pribavljene su vodopravne dozvole ○ sustavi javnog navodnjavanja omogućuju mjerenje utroška i gubitaka vode ○ s krajnjim korisnicima sustava javnog navodnjavanja zaključeni su ugovori ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je odluku o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje ○ odluka o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje sadrži propisane elemente ○ naknada za navodnjavanje se obračunava na propisani način ○ vodi se očevidnik naknade za navodnjavanje ili je vođenje povjerenom drugim tijelima u skladu s propisima ○ ostvaruju se prihodi od naknade za navodnjavanje i namjenski se troše ○ donesena je odluka o podmirivanju dijela troškova održavanja sustava javnog navodnjavanja iz prihoda Županije
5.	Informiranje javnosti	<ul style="list-style-type: none"> ○ informira se javnost o ostvarenju županijskog plana navodnjavanja i učincima navodnjavanja

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **učinkovitim**, ako je uspostavljen pravni, strateški i planski okvir koji omogućava učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, ustrojene su propisane evidencije, gradnja građevina za navodnjavanje obavlja se u skladu s planskim dokumentima te se izgrađene građevine koriste i održavaju, voda za navodnjavanje koristi se u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem te se informira javnost o ostvarenju županijskih planova navodnjavanja.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **učinkovitim, pri čemu su potrebna određena poboljšanja**, ako su utvrđeni određeni propusti koji bitno ne utječu na upravljanje građevinama za navodnjavanje.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **djelomično učinkovitim**, ako su utvrđene nepravilnosti i propusti koji utječu na učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje i provedbu aktivnosti te su potrebna značajna poboljšanja.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **neučinkovitim**, ako su utvrđene nepravilnosti i propusti koji bitno utječu na učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, kako bi se provodilo u skladu s načelima ekonomičnosti, djelotvornosti i svrsishodnosti.

PRAVNI, STRATEŠKI I PLANSKI OKVIR ZA UČINKOVITO UPRAVLJANJE GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE

Odredbama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine 86/06, 125/06 – ispravak, 16/07 – ispravak, 95/08 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 46/10 – ispravak, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i 110/15), utvrđena je Županija kao jedinica područne (regionalne) samouprave. Županija obuhvaća tri grada i 13 općina s ukupno 70 368 stanovnika (prema popisu stanovništva iz 2021.).

Županije u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značaja, koji se odnose na obrazovanje, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata u vezi s gradnjom i provedbom dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja grada te druge poslove u skladu s posebnim zakonima.

Zakonski predstavnik Županije od svibnja 2017. i u vrijeme obavljanja revizije je župan Igor Andrović, dipl. oec. Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga, ustrojene su četiri službe i četiri upravna odjela. Poslovi u vezi sa sustavima javnog navodnjavanja obavljaju se u Upravnom odjelu za gospodarstvo i poljoprivredu.

Područje navodnjavanja uređeno je Strategijom upravljanja vodama (Narodne novine 91/08), Strategijom poljoprivrede do 2030. (Narodne novine 26/22), NAPNAV-om, Zakonom o vodama, Zakonom o financiranju vodnoga gospodarstva (Narodne novine 153/09, 90/11, 56/13, 154/14, 119/15, 120/16, 127/17, 66/19 i 50/23 – ispravak), Uredbom o standardu kakvoće voda (Narodne novine 96/19 i 20/23), Pravilnikom o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje (Narodne novine 83/10 i 76/14), Pravilnikom o sadržaju, obliku i načinu vođenja vodne dokumentacije (Narodne novine 120/10), Pravilnikom o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda (Narodne novine 81/10), Pravilnikom o izdavanju vodopravnih akata (Narodne novine 9/20 i 39/22), Pravilnikom o uvjetima za obavljanje poslova vodočuvarske službe (Narodne novine 114/10), Popisom građevina za osnovnu melioracijsku odvodnju i mješovitih melioracijskih građevina od interesa za Republiku Hrvatsku (Narodne novine 83/10), Višegodišnjim programom gradnje i drugim propisima.

Strategiju upravljanja vodama donio je Hrvatski sabor u srpnju 2008., kao dugoročni planski dokument kojim se utvrđuje vizija, misija, ciljevi i zadaće državne politike u upravljanju vodama. Strategija daje strateška opredjeljenja i smjernice razvoja vodnoga gospodarstva polazeći od zatečenog stanja vodnoga sektora, razvojnih potreba, gospodarskih mogućnosti, međunarodnih obveza te potrebe za očuvanjem i unaprjeđenjem stanja voda te vodnih i o vodi ovisnih ekosustava.

U Strategiji upravljanja vodama se navodi da financiranje melioracijske odvodnje i melioracijskog navodnjavanja nema većih nepoznanica. Ono spada u obuhvat načela korisnik plaća. Jedina je dvojba treba li primijeniti načelo skupne solidarnosti, na što i u kojem opsegu. Navode se i opći podaci o vodnim potencijalima, područjima pogodnim za navodnjavanje, potrebama za navodnjavanjem te stanju poljoprivrede u vezi sa sustavima za navodnjavanje. Također, Strategijom je kao aktivnost u vezi s navodnjavanjem utvrđeno stvaranje uvjeta za razvoj navodnjavanja prema zahtjevima korisnika u skladu s NAPNAV-om. Nositelji aktivnosti su Ministarstvo poljoprivrede i županije.

NAPNAV je donijela Vlada Republike Hrvatske 2005. za razdoblje 2006. – 2020. NAPNAV sadrži polazišta, očekivane rezultate, nacionalni okvir projekta, projektne aktivnosti i institucije uključene u provedbu projekta. Očekivani rezultat provedbe NAPNAV-a je da će mjere sustavnog organiziranja infrastrukture u poljoprivredi, okrupnjavanja poljoprivrednih površina i uvođenja navodnjavanja i novih tehnologija proizvodnje polučiti i učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju. Time će se potaknuti promjena strukture proizvodnje uvođenjem visokodohodovnih kultura koje većinom uvozimo te će projekt u konačnici rezultirati povoljnim makroekonomskim učinkom.

Višegodišnji program gradnje je planski dokument upravljanja vodama koji razrađuje načine postizanja ciljeva utvrđenih planovima više razine. Nositelj Višegodišnjeg programa gradnje je ministarstvo nadležno za vodno gospodarstvo.

Prema odredbama Zakona o vodama, svakome je dopušteno korištenje voda za osobne potrebe, na način i u količinama koje ne isključuju druge od jednakog korištenja (opće korištenje voda). Opće korištenje voda obuhvaća zahvaćanje površinske i podzemne vode za piće, kuhanje, grijanje, održavanje čistoće, sanitarne i druge potrebe u kućanstvu, i to iz prvoga vodonosnoga sloja u aluvijalnom području, a u području krša u skladu s vodopravnim uvjetima te korištenje površinskih voda za kupanje, sport i rekreaciju i druge slične namjene. Opće korištenje voda ne obuhvaća korištenje voda za navodnjavanje neovisno o veličini površine koja se navodnjava.

Pravo na korištenje voda za potrebe navodnjavanja ostvaruje se u skladu sa Zakonom o vodama, a radi ostvarenja ciljeva NAPNAV-a, planova i programa navodnjavanja županija te za zadovoljenje potreba za navodnjavanjem različitih korisnika za razne namjene.

Prema NAPNAV-u i Višegodišnjem programu gradnje, poljoprivredna proizvodnja pokazuje višegodišnji pad, neuravnoteženu ponudu i potražnju, stalnost negativne vanjskotrgovinske bilance i postupno smanjenje udjela u bruto domaćem proizvodu⁴. Stoga i gospodarski pokazatelji ukazuju na neučinkovito korištenje raspoloživih resursa zemljišta i voda, spor obrt kapitala i pad proizvodnosti rada u poljoprivredi. Prema istraživanjima, u Republici Hrvatskoj vrlo visoku i visoku pogodnost za navodnjavanje ima 484 025 ha poljoprivrednih površina, a potencijali hrvatske poljoprivrede nedovoljno su iskorišteni. Neiskorišteni su potencijali za navodnjavanje i navodnjavanje ne predstavlja značajno opterećenje na vodni resurs. Prema veličini navodnjavanih površina, Republika Hrvatska se nalazi na začelju Europe. Sve su češća razdoblja suša, iz kojih proizlaze značajne štete od suša, koje se navodnjavanjem, kao jednom od izuzetno važnih mjera, mogu smanjiti, a u određenim okolnostima i potpuno izbjeći.

NAPNAV-om su utvrđeni sudionici nadležni za njegovu provedbu, a to su Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo poljoprivrede, Nacionalno povjerenstvo za projekt navodnjavanja, Stručni tim za provedbu NAPNAV-a, Agencija za navodnjavanje, Hrvatske vode, županije, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, zadruge i udruge, poslovni subjekti i gradovi. Aktivnosti Županije su izraditi županijske planove, sudjelovati u definiranju regionalnog koncesionara za rukovanje i upravljanje sustavom za navodnjavanje, nominirati projekte navodnjavanja, osigurati sredstva za sufinanciranje, poticati korisnike na udruživanje te osigurati suglasnosti krajnjih korisnika za nominaciju projekata.

Višegodišnjim programom gradnje identificirana su četiri projekta navodnjavanja na području Županije kojima je obuhvaćeno poljoprivredno zemljište površine od 2 957 ha (Kapinci – Vaška I. i II. faza, Novi Gradac – Detkovic i Đolta I. faza).⁵

Do vremena obavljanja revizije (travanj 2023.) nisu doneseni novi NAPNAV, kao ni Višegodišnji program gradnje. Izradu NAPNAV-a naručilo je Ministarstvo poljoprivrede, a izradu novog NAPNAV-a Hrvatske vode. Novi NAPNAV je u fazi izrade.

NAPNAV-om su utvrđeni posebni ciljevi, a jedan od kratkoročnih ciljeva je izrada županijskih planova. U NAPNAV-u je navedeno da sve županije i Grad Zagreb imaju navodnjavanih površina. Veličina navodnjavanih površina te udio navodnjavanih površina u ukupno korištenima nije jednak na svim područjima. Zato je realno očekivati da se navodnjavanje u Republici Hrvatskoj neće u svim područjima jednako razvijati. Županijama koje planiraju navodnjavanje preporučuje se da izrade županijske planove navodnjavanja, odnosno planske dokumente koji bi trebali valorizirati prirodne resurse, definirati prioritetna područja za navodnjavanje, procijeniti veličinu obuhvata te utvrditi socioekonomske učinke gradnje i primjene sustava za navodnjavanje.

Županija je u srpnju 2006., na temelju NAPNAV-a, donijela Vodnogospodarski plan navodnjavanja. Vodnogospodarskim planom navodnjavanja obuhvaćeni su teritorijalni ustroj i stanovništvo, zemljopisne karakteristike, vrste i karakteristike tla, tlo korišteno u poljoprivrednoj proizvodnji, prioriteti za navodnjavanje, uređenje i zaštita poljoprivrednog zemljišta, stanje vodnoga gospodarstva, klimatske značajke, hidrološke značajke, podzemne vode te tehnička rješenja sustava za navodnjavanje.

---

⁴ Bruto domaći proizvod pokazuje ukupnu vrijednost dobara i usluga proizvedenih u Republici Hrvatskoj.

⁵ Višegodišnji program gradnje – Tablica 13.19. Identificirani projekti navodnjavanja

Pretpostavke Vodnogospodarskog plana navodnjavanja su da neposredni korisnici sustava za navodnjavanje (obiteljska gospodarstva i pravne osobe) nemaju financijsku i organizacijsku sposobnost za planiranje i gradnju zajedničkih sustava za navodnjavanje te je, prema navedenom Planu, predviđeno sufinanciranje državnim sredstvima. Nadalje, pretpostavke su da korisnici navodnjavanja trebaju nabaviti i održavati opremu za navodnjavanje, plaćati naknadu za korištenje voda, uređivati vlastito poljoprivredno zemljište te se pridržavati obveza zajedničke proizvodnje gdje je to tehnološki nužno. U pripremu gradnje, gradnju, korištenje i održavanje sustava za navodnjavanje uključene su dvije razine, odnosno investitor sustava za navodnjavanje (do proizvodne površine korisnika) te poljoprivrednici kao korisnici sustava.

Do konca 2022. na području Županije s radom su započela tri sustava javnog navodnjavanja. Jedan sustav započeo je s radom u 2018. (Kapinci – Vaška I. faza), drugi u 2020. (Đolta I. faza), dok je treći sustav započeo s radom u 2021. (Novi Gradac – Detkovic). Za sustav Kapinci – Vaška I. faza Županija je u prosincu 2021. donijela Program održavanja sustava javnog navodnjavanja s propisanim podacima. Za sustave koji su započeli s radom u 2020. i 2021. do konca 2022. nisu doneseni programi gradnje i održavanja sustava javnog navodnjavanja, dok za sustav Kapinci – Vaška I. faza nije donesen program gradnje sustava javnog navodnjavanja. Prema obrazloženju Županije, programi održavanja nisu doneseni, jer je korisnicima omogućila besplatno korištenje kao mjeru za priključenje što većeg broja korisnika na sustave javnog navodnjavanja.

Prema odredbama članka 30. Zakona o vodama, gradnja i održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave provodi se prema programu koji donosi njezino predstavničko tijelo.

Prema odredbama članaka 3. i 6. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, program gradnje sustava javnog navodnjavanja, koji donosi jedinica područne (regionalne) samouprave temeljem županijskog plana navodnjavanja, sadrži sljedeća poglavlja: interes krajnjih korisnika za projektiranje i gradnju sustava javnog navodnjavanja, način financiranja izrade projektne dokumentacije i gradnje sustava javnog navodnjavanja, opseg i dinamiku izrade projektne dokumentacije (studija izvodljivosti, studija utjecaja na okoliš, idejni projekt, glavno-izvedbeni projekt), dinamiku pribavljanja potrebnih dozvola i suglasnosti, planiranu vrijednost projektiranja i gradnje sustava javnog navodnjavanja te dinamiku početka i dovršetka projektiranja i gradnje sustava javnog navodnjavanja. Program održavanja sustava javnog navodnjavanja donose jedinice područne (regionalne) samouprave za svaku godinu. Program se temelji na pojedinačnim sustavima javnog navodnjavanja te sadrži ukupno potrebne količine vode i dinamiku rada sustava navodnjavanja, godišnji plan navodnjavanja te godišnje troškove rada i održavanja sustava. U postupku izrade i donošenja godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja, jedinice područne (regionalne) samouprave dužne su uključiti krajnje korisnike. Programe održavanja potrebno je donijeti kako bi se ostvarila sredstva za pokriće troškova održavanja.

Državni ured za reviziju nalaže prije početka gradnje sustava navodnjavanja donijeti program gradnje te za sustave koji su započeli s radom u 2020. i 2021. donijeti programe održavanja, u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

EVIDENCIJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE

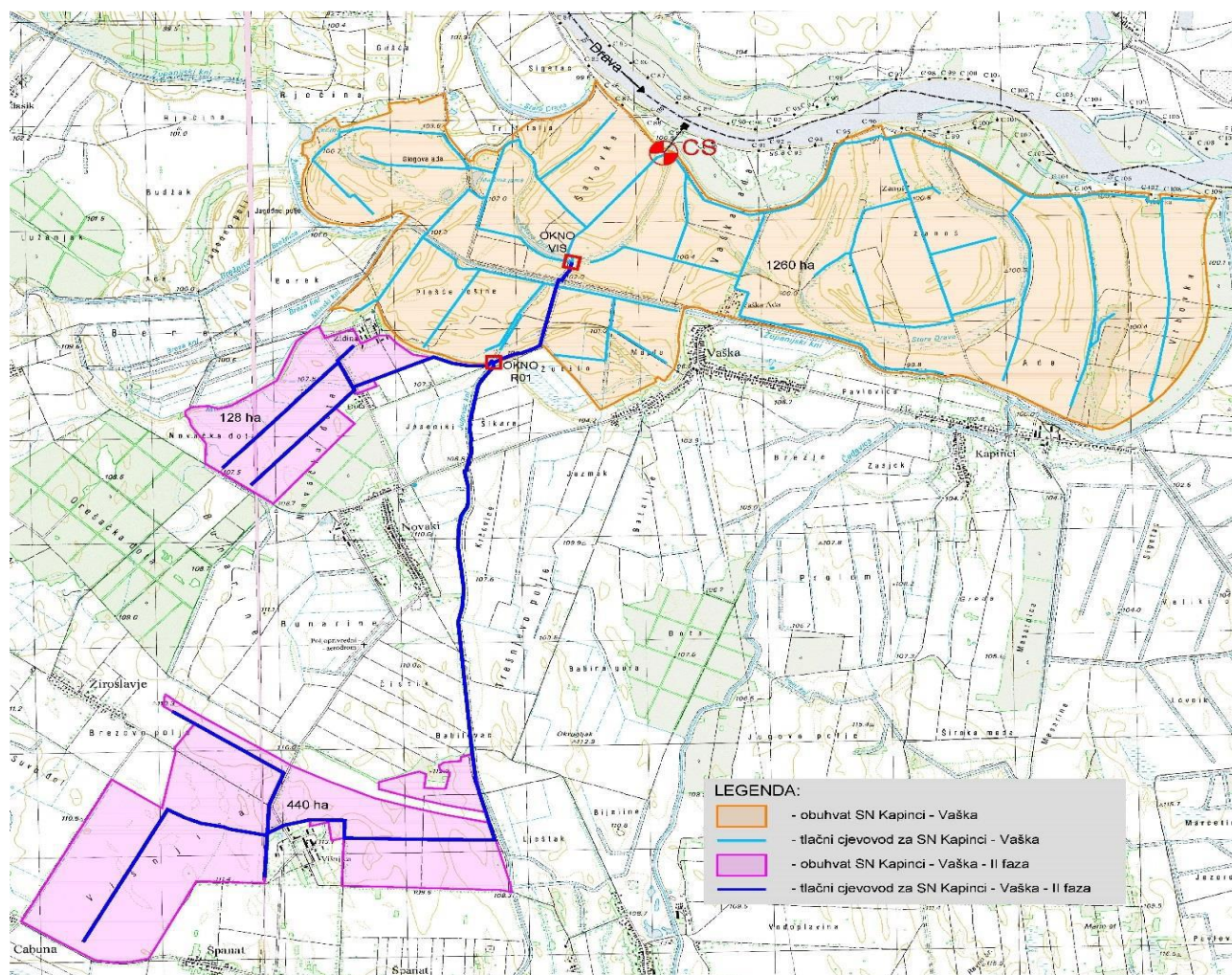
Županija je ustrojila evidenciju građevina za navodnjavanje posebno za svaki sustav javnog navodnjavanja. Navedena evidencija sadrži podatke o obuhvatu svakog pojedinog sustava navodnjavanja, zahvatu vode (rijeka ili bunari), fazi gradnje te procijenjenoj vrijednosti ili vrijednosti projekta. Nadalje, za izgrađene sustave navedeni su podaci o zaključenim ugovorima o financiranju s Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (dalje u tekstu: Agencija za plaćanja), broju korisnika koji su u 2022. koristili sustav javnog navodnjavanja i površini navodnjavanog poljoprivrednog zemljišta.

Prema ustrojenoj evidenciji, Županija je izgradila tri sustava javnog navodnjavanja za koje su pribavljene uporabne dozvole i koji su započeli s radom. U gradnji je jedan sustav javnog navodnjavanja (Kapinci – Vaška II. faza) te su za dva sustava pribavljene lokacijske dozvole (Lukač I. faza i Đolta II. faza). Osim navedenih sustava, Županija je izradila preinvesticijske studije za tri sustava (Čađavica, Zdenci i Čačinci – Crnac) za koja do konca 2022. nisu pribavljene dozvole.

Na slici broj 1 prikazan je obuhvat sustava javnog navodnjavanja Kapinci – Vaška I. i II. faza.

Slika broj 1

Obuhvat sustava javnog navodnjavanja Kapinci – Vaška I. i II. faza

Izvor: Studija izvodljivosti za sustav navodnjavanja Kapinci – Vaška II. faza, siječanj 2019.

Sustavi javnog navodnjavanja najvećim dijelom izgrađeni su na katastarskim česticama zemljišta koje nije u vlasništvu Županije te su prije gradnje svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja uređeni imovinskopravni odnosi na način da su za dio zemljišta koje nije u vlasništvu Županije zaključeni ugovori o pravu građenja ili pravu služnosti. Navedenim ugovorima Županiji je dano pravo građenja ili služnosti radi gradnje sustava javnog navodnjavanja bez naknade. Županija se obvezala održavati poljoprivredno zemljište u stanju uporabljivosti za svrhu za koju je služnost osnovana.

Županija je u poslovnim knjigama evidentirala devet sustava javnog navodnjavanja. Analitičke evidencije osiguravaju podatke o svakom sustavu javnog navodnjavanja.

U tablici broj 2 daju se podaci o procijenjenim vrijednostima ulaganja u sustave javnog navodnjavanja na području Županije, prema studijama izvodljivosti i preinvesticijskim studijama te ostvarenim ulaganjima do konca 2022.

Tablica broj 2

Podaci o procijenjenim vrijednostima ulaganja u sustave javnog navodnjavanja na području Županije, prema studijama izvodljivosti i preinvesticijskim studijama te ostvarenim ulaganjima do konca 2022.

u kn

Redni broj	Sustav javnog navodnjavanja	Procijenjena vrijednost sustava*	Ulaganja u sustave javnog navodnjavanja				Indeks ostvarenja (u %)
			Izrada projektne i druge dokumentacije	Gradnja	Ostali rashodi	Ukupna ulaganja	
	1	2	3	4	5	6 (3+4+5)	7 (6/2*100)
1.	Kapinci – Vaška I. faza	73.647.864,00	2.417.961,00	81.338.544,00	2.747.703,00	86.504.208,00	117,5
2.	Đolta I. faza	12.776.250,00	965.100,00	6.489.688,00	723.054,00	8.177.842,00	64,0
3.	Novi Gradac – Detkovac	42.490.838,00	1.529.536,00	43.912.251,00	0,00	45.441.787,00	106,9
4.	Kapinci – Vaška II. faza	38.616.625,00	968.750,00	31.246.949,00	246,00	32.215.945,00	83,4
5.	Lukač I. faza	60.000.000,00	1.470.010,00	0,00	0,00	1.470.010,00	2,5
6.	Đolta II. faza	8.000.000,00	524.737,00	0,00	77.094,00	601.831,00	7,5
7.	Čađavica	147.952.285,00	268.750,00	0,00	0,00	268.750,00	0,2
8.	Zdenci	300.489.337,00	245.000,00	0,00	0,00	245.000,00	0,1
9.	Čačinci – Crnac	252.189.923,00	293.000,00	0,00	0,00	293.000,00	0,1
Ukupno		936.163.122,00	8.682.844,00	162.987.432,00	3.548.097,00	175.218.373,00	18,7

* Izvor: Podaci iz studija izvodljivosti i preinvesticijskih studija

Ukupna vrijednost ulaganja u sustave na području Županije do konca 2022. iznosila je 175.218.373,00 kn, a odnosi se na ulaganja u gradnju sustava u vrijednosti od 162.987.432,00 kn, izradu projektne i druge dokumentacije (studije izvodljivosti, preinvesticijske studije i elaborati zaštite okoliša) u vrijednosti od 8.682.844,00 kn te ostale rashode u vrijednosti od 3.548.097,00 kn. Ostali rashodi odnose se na naknade za priključenje na električnu mrežu, izradu geodetskih elaborata i druge manje rashode. Ostvarena vrijednost ulaganja u sustav Đolta I. faza manja je od procijenjene, jer je u postupku nabave odabrana ponuda manje vrijednosti od procijenjene te su radovi izvedeni u skladu s ponudom. Ostali sustavi, za koje su ostvarena ulaganja manja od procijenjenih vrijednosti, u fazi su gradnje, izrade projektne dokumentacije ili izrade preinvesticijskih studija.

GRADNJA, KORIŠTENJE I ODRŽAVANJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE

Gradnja građevina za navodnjavanje

Osnovna pretpostavka za razvoj sustava javnog navodnjavanja su vodni i zemljišni potencijali. Podaci o vodnom i zemljišnom potencijalu na području Republike Hrvatske uređeni su u NAPNAV-u i Višegodišnjem programu gradnje, a podaci o vodnom i zemljišnom potencijalu na području Županije u Vodnogospodarskom planu navodnjavanja.

Prema NAPNAV-u, u 2003. u Republici Hrvatskoj navodnjavano je 9 264,75 ha odnosno 0,9 %, dok je u Županiji navodnjavano 929,66 ha poljoprivrednog zemljišta odnosno 1,1 % korištenih površina.⁶ Obnovljivi izvori vode u Republici Hrvatskoj iznose oko 45 milijardi m³ vode godišnje, od čega 39 milijardi m³ godišnje iz površinskih voda i 6 milijardi m³ iz podzemnih voda.

Za potrebe analize i rangiranja prioriteta navodnjavanja u Republici Hrvatskoj, prema podacima iz NAPNAV-a, izrađena je karta potencijala vodnih resursa na temelju hidrografske karte, karte slivova podzemnih voda te procijenjene vodne bilance Republike Hrvatske. Pri izradi navedene karte uvedeno je šest razreda potencijala za navodnjavanje: vrlo visoki, visoki, srednji, umjereni, nizak i vrlo nizak potencijal. Na području Županije vrlo visoki potencijal (dostupne dovoljne količine površinskih i podzemnih voda za navodnjavanje i u sušnim razdobljima), između ostalog, utvrđen je za uži pojas uz rijeku Dravu, dok je nizak potencijal (malo raspoložive vode za navodnjavanje) utvrđen za slivove izvan užeg pojasa rijeke Drave.

Nadalje, u NAPNAV-u je izvršeno rangiranje županija s obzirom na potencijale za navodnjavanje na nacionalnoj razini. Provedena je analiza koja uz korištene kriterije prirodnih resursa i deficita vode uvodi i socioekonomske kriterije. Kriteriji su grupirani u četiri skupine: obilježja poljoprivrednih gospodarstava, uzgajane kulture, prirodni resursi i deficit vode. Temeljem provedene analize županije su na nacionalnoj razini rangirane u četiri skupine, gdje prva skupina predstavlja županije s vrlo visokim prioritetom u navodnjavanju sa smanjenjem do četvrte skupine s normalnim prioritetom za navodnjavanje. Županija pripada u drugu prioritetnu skupinu za navodnjavanje.

Prema Vodnogospodarskom planu navodnjavanja, rijeka Drava najveći je izvor vode za navodnjavanje na području Županije, a moguće je navodnjavanje i iz podzemnih voda.

---

⁶ NAPNAV – Tablica 8. Navodnjavane površine u Republici Hrvatskoj, prema popisu poljoprivrede iz 2003.

Rijeka Drava (koja je prikazana na slici broj 2) ima veći protok vode u toplom razdoblju, što je preduvjet za veću vodoopskrbu poljoprivrednih površina. Zahvat vode iz rijeke Drave predviđen je crpljenjem za velike površine zemljišta, dok se za zahvate i dovode podzemnih voda predviđaju rješenja s crpkama i mrežom distribucijskih tlačnih cjevovoda.

Slika broj 2

Rijeka Drava

Izvor: Mrežne stranice Županije

U vrijeme donošenja NAPNAV-a, osnovna karakteristika poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj bila je usitnjenost posjeda, a uvođenje navodnjavanja na takvim posjedima je organizacijski i financijski zahtjevno. Jedan od očekivanih rezultata provedbe NAPNAV-a je da će se, između ostalog, mjerama okrupnjavanja poljoprivrednih površina i uvođenjem navodnjavanja postići učinkovitija poljoprivredna proizvodnja. Županija je jedna od četiri županije koja je imala prosječnu veličinu korištenog poljoprivrednog zemljišta po gospodarstvu veću od tri hektara, dok su na razini Republike Hrvatske poljoprivredna gospodarstva imala prosječnu veličinu korištenog poljoprivrednog zemljišta od 1,9 ha po gospodarstvu.

Na slici broj 3 prikazano je okrupnjeno poljoprivredno zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja na području Županije.

Slika broj 3

Okрупnjeno poljoprivredno zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja
na području Županije

Izvor: Mrežne stranice Županije

NAPNAV je na osnovi provedenih analiza pogodnosti tla, potencijala vodnih resursa i klimatskih čimbenika, a uvažavajući područja i površine na kojima se projekti navodnjavanja neće moći razvijati (deficit vode, minski sumnjiva područja, zaštićena područja, područja prve i druge zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće) utvrdio potencijale poljoprivrednog zemljišta za navodnjavanje na području Republike Hrvatske. U Republici Hrvatskoj vrlo visoki potencijal za navodnjavanje imalo je zemljište površine 5 977 ha, visoki potencijal 478 048 ha, umjeren 979 175 ha, dok je nizak i vrlo nizak potencijal imalo zemljište površine 417 814 ha, što ukupno iznosi 1 881 014 ha. Na području Županije visoki potencijal za navodnjavanje imalo je zemljište površine 33 881 ha, umjereni 51 449 ha, dok je nizak i vrlo nizak potencijal imalo zemljište površine 32 156 ha, što ukupno iznosi 117 486 ha.⁷

Prema Vodnogospodarskom planu navodnjavanja, Županija ima površinu od 202 339,79 ha, od čega 120 286,02 ha poljoprivrednog zemljišta (dio od 66 681,08 ha bio je u privatnom vlasništvu, a dio od 53 604,94 ha u društvenom vlasništvu). Na obradivo poljoprivredno zemljište (oranice, voćnjaci, vinogradi i livade) odnosilo se 114 157,69 ha (dio od 65 644,72 ha bio je u privatnom vlasništvu, a dio od 48 512,97 ha u društvenom vlasništvu). Analizom i tumačenjem podataka o tlu i vodama te vrednovanjem pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za navodnjavanje, Vodnogospodarskim planom navodnjavanja utvrđene su jedinice prioriteta za navodnjavanje te je u prvi prioritet za navodnjavanje uvršteno poljoprivredno zemljište površine 46 416 ha ili 38,6 % i u drugi prioritet zemljište površine 73 870,02 ha ili 61,4 % ukupnog poljoprivrednog zemljišta na području Županije.

---

⁷ NAPNAV – Tablica 30. Potencijal zemljišta za navodnjavanje po županijama u Republici Hrvatskoj (u ha)

S obzirom na kriterije pogodnosti za navodnjavanje, na području Županije, prema Vodnogospodarskom planu navodnjavanja, moguće je graditi do 20 sustava javnog navodnjavanja. Za područje Županije bila su predviđena tri projekta navodnjavanja te je Županijska skupština prihvatila dva projekta (Kapinci – Vaška i Đolta). Navedeni projekti su odabrani jer je zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja većim dijelom bilo okrupnjeno i u vlasništvu Republike Hrvatske. Cilj projekata bio je utvrditi tehničko-tehnološke detalje sustava, troškove, korisnost sustava za navodnjavanje u stabilnosti i povećanju priroda, asortiman proizvedenih poljoprivrednih kultura te financijske koristi.

Do konca 2022. izgrađena su tri sustava javnog navodnjavanja koja obuhvaćaju poljoprivredno zemljište površine 2 171 ha, u gradnji je jedan sustav površine 568 ha (planiran je završetak gradnje u 2023.) te bi nakon izgradnje navedenog sustava na području Županije bilo obuhvaćeno poljoprivredno zemljište površine 2 739 ha ili 92,6 % u odnosu na površinu planiranu u Višegodišnjem programu gradnje. Uz navedene sustave, Županija je započela aktivnosti na gradnji pet sustava koji obuhvaćaju poljoprivredno zemljište površine 7 669 ha, čime bi na području Županije navodnjavanjem bilo obuhvaćeno poljoprivredno zemljište površine 10 408 ha.

U fazi pripreme projekta, Županija ima odgovornost prikupljanja, rangiranja i predlaganja prioriternih projekata navodnjavanja čija lokacija i pogodnost moraju biti identificirane u NAPNAV-u.

Revizijom je utvrđeno da Županija u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i krajnjim korisnicima osmišljava i nominira projekt navodnjavanja, osigurava sredstva za sufinanciranje, prati usklađenost sa županijskim planovima, rješava imovinskopravne odnose te pribavlja pravne akte koji prethode početku gradnje sustava javnog navodnjavanja. Hrvatske vode određuju prioritetne projekte u skladu sa strateškim i planskim dokumentima.

U NAPNAV-u je predloženo da se za rangiranje prioriternih projekata, pored kriterija raspoloživih prirodnih resursa, razmotre i kriteriji analize ekonomske isplativosti (profitabilnosti), relativnog povećanja priroda po jedinici površine, sufinanciranja, sociološki kriteriji (broj gospodarstava ili drugih korisnika uključenih u projekt, mogućnosti zapošljavanja, razvoj ruralnih područja) te suglasnosti korisnika.

Redoslijed provedbe programa izgradnje sustava navodnjavanja, koji je utvrđen u NAPNAV-u, daje se u shematskom prikazu broj 1.

Shematski prikaz broj 1

Redoslijed provedbe programa izgradnje sustava navodnjavanja

1. Izrada idejnog projekta ili idejnog rješenja
2. Izrada stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole
3. Podnošenje zahtjeva i ishođenje lokacijskih uvjeta i lokacijske dozvole
4. Izrada glavnog projekta
5. Podnošenje zahtjeva i ishođenje građevinske dozvole
6. Izrada izvedbenog projekta
7. Ugovaranje radova i nadzora, nabava strojeva i opreme
8. Izgradnja objekata, montaža i puštanje opreme u rad uz stalni nadzor
9. Tehnički pregled funkcionalnog sklopa navodnjavanja prema građevinskoj dozvoli
10. Uporabna dozvola

Revizijom je utvrđeno da je Županija prije gradnje sustava javnog navodnjavanja s Hrvatskim vodama zaključila ugovore o komisijskom vođenju projekta za izradu projektne dokumentacije i gradnju sustava javnog navodnjavanja. Prema navedenim ugovorima, Hrvatske vode su komisionar, a Županija komitent i investitor.

Ugovorima o komisijskom vođenju projekta izrade detaljne projektne dokumentacije vođenje projekta za račun Županije povjereno je Hrvatskim vodama koje izrađuju plan provedbe projekta, provode postupke javne nabave, izrađuju i zaključuju ugovore o javnoj nabavi, obavljaju plaćanja na temelju ugovora, nadziru izvršenje ugovora, prate tehničke i financijske pokazatelje izvršenja te obavljaju druge poslove koje po naravi obavlja Županija. Prema ugovorima o komisijskom vođenju programa gradnje sustava javnog navodnjavanja, Županija je obvezna, između ostalog, pribaviti sve upravne akte, Hrvatskim vodama dostaviti svu dokumentaciju projekta, riješiti imovinskopravne odnose, provoditi plan nabave, imenovati stručno povjerenstvo i provoditi postupke javne nabave, Agenciji za plaćanja dostaviti traženu dokumentaciju o nabavi, Hrvatskim vodama i ovlaštenim revizorskim tijelima omogućiti provođenje provjera na terenu, imenovati stručne osobe u tim za provedbu projekta, podnositi zahtjeve za isplatom sredstava, uredno plaćati obveze po ugovorima te imenovati osobu ovlaštenu za upravljanje sustavom navodnjavanja.

Prije gradnje sustava javnog navodnjavanja odabrana su ovlaštena društva za projektiranje koja izrađuju projektnu dokumentaciju (idejni, glavni i izvedbeni projekt) te su pribavljene lokacijske i građevinske dozvole. Predstavnici Županije sudjelovali su u praćenju provedbe projekta te su davali mišljenja i komentare na predložena tehnička rješenja. Konačna tehnička rješenja i izrađenu projektnu dokumentaciju prihvatili su predstavnici Hrvatskih voda i Županije.

Projektna dokumentacija za sve sustave javnog navodnjavanja na području Županije i gradnja jednog sustava financirana je sredstvima Hrvatskih voda i Županije, dok je gradnja tri sustava financirana sredstvima iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (dalje u tekstu: Program ruralnog razvoja).

Planovima upravljanja vodama, koje su Hrvatske vode donosile od 2011. do 2022., planirano je na području Županije sufinancirati izradu projektne dokumentacije za devet sustava te gradnju jednog sustava (Kapinci – Vaška I. faza) u ukupnom iznosu od 94.567.000,00 kn.

Za izradu projektne dokumentacije Županija je zaključila godišnje ugovore o sufinanciranju projektne dokumentacije, dok su za gradnju jednog sustava zaključeni sporazum o sufinanciranju programa gradnje i godišnji ugovori o sufinanciranju građenja vodnih građevina s Hrvatskim vodama. Za gradnju tri sustava javnog navodnjavanja ugovori su zaključeni s Agencijom za plaćanja te je Županija s Hrvatskim vodama zaključila ugovore o komisijskom vođenju projekata gradnje sustava javnog navodnjavanja. Hrvatske vode su se od 2011. do konca 2022. na temelju zaključenih ugovora obvezale doznačiti sredstva u ukupnom iznosu od 96.131.533,00 kn ili 94,3 %, a Županija sredstva u ukupnom iznosu od 5.778.455,00 kn ili 5,7 %. Prema godišnjim izvješćima o izvršenju plana upravljanja vodama, Hrvatske vode su od 2011. do konca 2022. za izradu projektne dokumentacije i gradnju sustava javnog navodnjavanja doznačile sredstva u ukupnom iznosu od 87.733.750,00 kn, što je 8.397.783,00 kn ili 8,7 % manje od planiranih.

Prema podacima iz poslovnih knjiga Županije, za izradu projektne dokumentacije za devet sustava i gradnju jednog sustava javnog navodnjavanja od 2011. do konca 2022. evidentirani su prihodi od Hrvatskih voda u ukupnom iznosu od 87.903.260,00 kn.

Prema Programu ruralnog razvoja, gradnja građevina za javno navodnjavanje financira se sredstvima Europske unije kroz mjeru 4.3. Potpora za ulaganja u infrastrukturu u vezi s razvojem, modernizacijom i prilagodbom poljoprivrede i šumarstva, provedba tipa operacije 4.3.1. Investicije u osnovnu infrastrukturu javnog navodnjavanja. Korisnici mjere su županije, a sredstva se mogu koristiti za gradnju cjelovitog sustava za navodnjavanje (akumulacije, kanali, površinska i/ili podzemna drenaža kao elementi funkcionalne cjeline projekta, crpne stanice, cjevovodi, distribucijska mreža, nadzorno-upravljački sustav i drugo). Navedenim Programom predviđeno je sufinanciranje projekta do 15.000.000,00 eura odnosno do 113.017.500,00 kn.

Radi nominiranja projekata na natječaje iz Programa ruralnog razvoja izrađuje se preinvesticijska ili investicijska studija te studija izvodljivosti koja je ocjena prihvatljivosti projekta. Za projekte koji se financiraju iz navedenog Programa izrađen je vodič za izradu preinvesticijskih studija, kojim je propisan njihov sadržaj. Prema navedenom vodiču, svaka preinvesticijska studija treba sadržavati uvod, predstavljanje investitora, smještanje projekta u prostor, predmet projekta, varijante rješavanja projekta, financijsku i ekonomsku analizu te zaključak. Županija je, radi nominiranja projekta, izradila studije izvodljivosti ili preinvesticijske studije za šest sustava javnog navodnjavanja na svom području s propisanim sadržajem. Za dva sustava javnog navodnjavanja (Đolta II. faza i Lukač I. faza) preinvesticijske studije do konca 2022. nisu izrađene te je, prema obrazloženju Županije, izrada navedenih studija planirana u 2023.

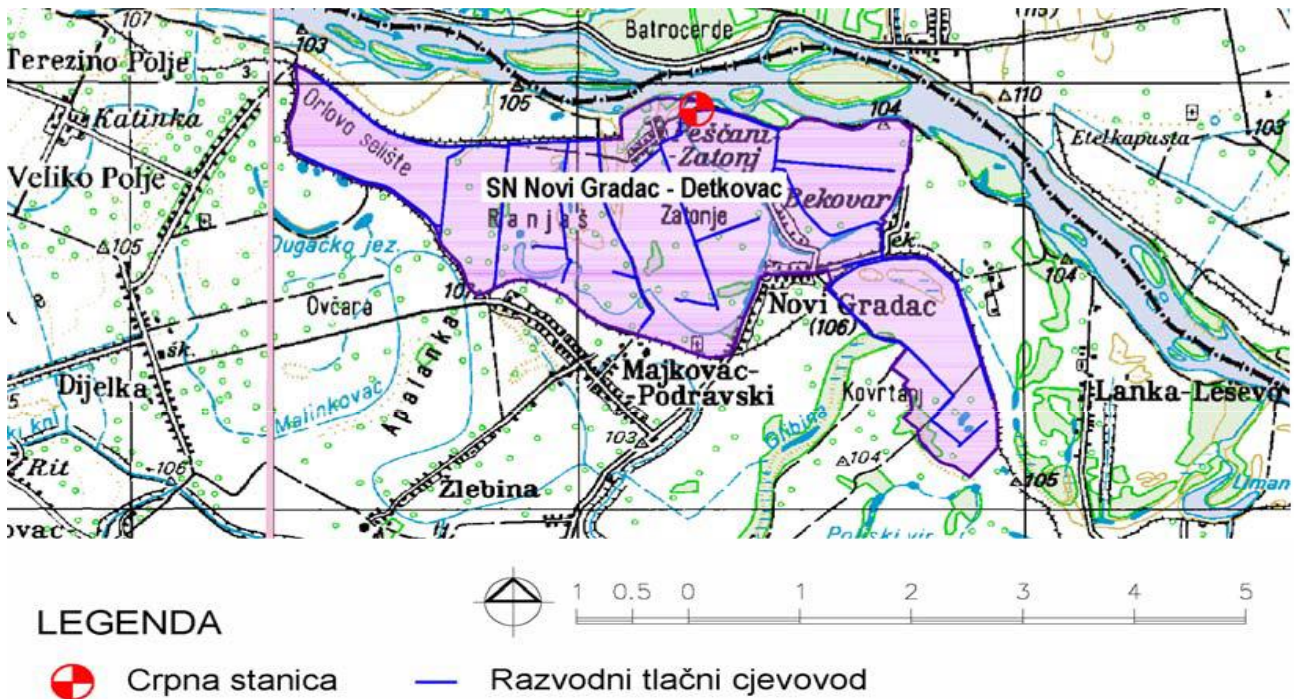
Po odobrenju liste projekata od nadležnog tijela Europske unije i provođenja pravne procedure za dodjelu sredstava za financiranje sustava navodnjavanja, pristupa se daljnjim aktivnostima na provedbi projekta. Županija je ugovarala radove i nadzor nad izvođenjem radova te nabavu strojeva i opreme. Nadalje, nadzirala je gradnju sustava, sudjelovala je pri tehničkim pregledima izgrađenih sustava te je pribavljala uporabne dozvole.

S Agencijom za plaćanja zaključeni su ugovori za financiranje gradnje tri sustava javnog navodnjavanja (Novi Gradac – Detkovac, Đolta I. faza i Kapinci – Vaška II. faza) kojima su odobrene potpore u ukupnom iznosu od 92.441.735,00 kn. Ugovoreno je sufinanciranje sredstvima Europske unije u visini od 85,0 % te državnim sredstvima u visini od 15,0 %. Županija je provela postupke javne nabave te je navedenoj Agenciji dostavila dokumentaciju iz provedenih postupaka javne nabave. Nakon pregleda dokumentacije, odobrene su potpore u ukupnom iznosu od 81.916.489,00 kn. Prema podacima iz poslovnih knjiga Županije, do konca 2022. pomoći Europske unije i državnog proračuna za tri sustava ostvarene su u ukupnom iznosu od 60.350.798,00 kn (sredstva Europske unije u iznosu od 51.298.177,00 kn i državnog proračuna u iznosu od 9.052.621,00 kn). Sredstva su ostvarena manje za 21.565.691,00 kn ili 26,3 % od odobrenih potpora, najvećim dijelom jer nije ostvaren dio potpore za sustav koji je koncem 2022. bio u gradnji.

Na slikama broj 4 i 5 prikazani su obuhvati izgrađenih sustava javnog navodnjavanja Novi Gradac – Detkovac i Đolta I. faza, koji su financirani iz Programa ruralnog razvoja.

Slika broj 4

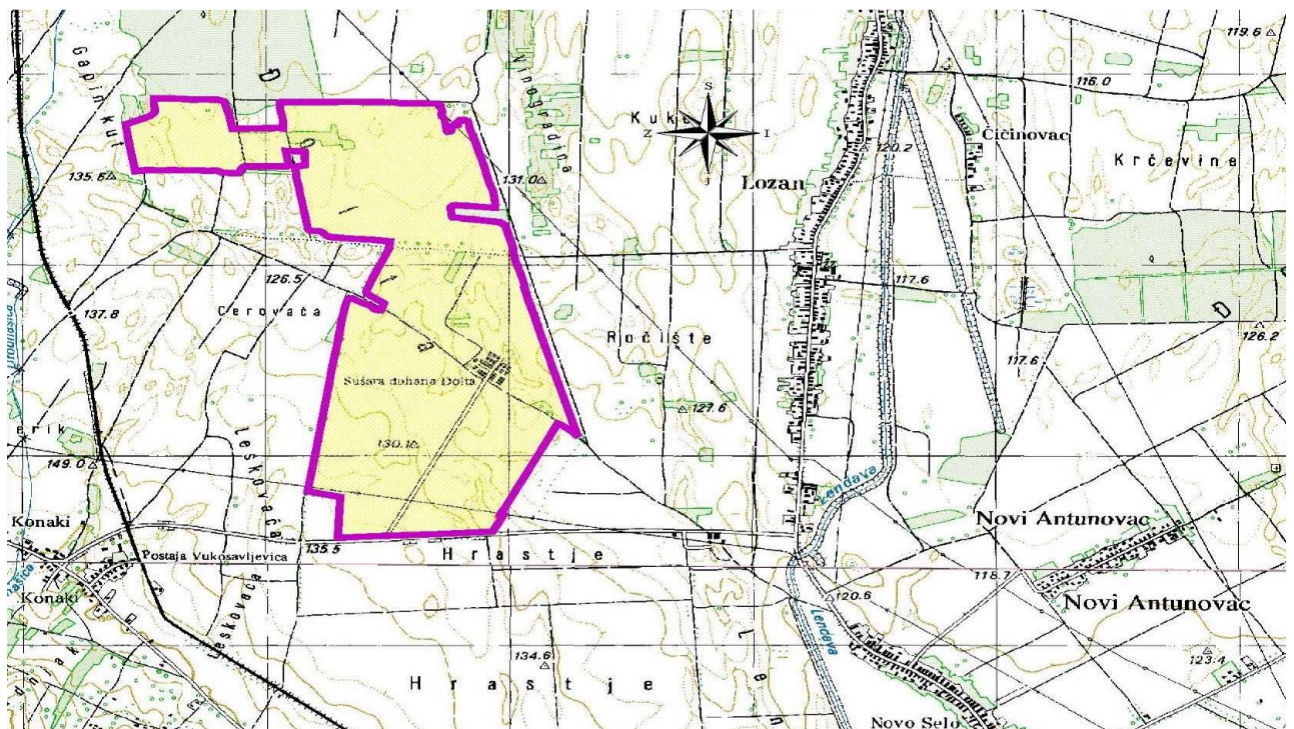
Obuhvat izgrađenog sustava javnog navodnjavanja Novi Gradac – Detkovac, koji je financiran iz Programa ruralnog razvoja

Izvor: Studija izvodljivosti sustava navodnjavanja Novi Gradac – Detkovac, ožujak 2016.

Slika broj 5

Obuhvat izgrađenog sustava javnog navodnjavanja Đolta I. faza, koji je financiran iz Programa ruralnog razvoja

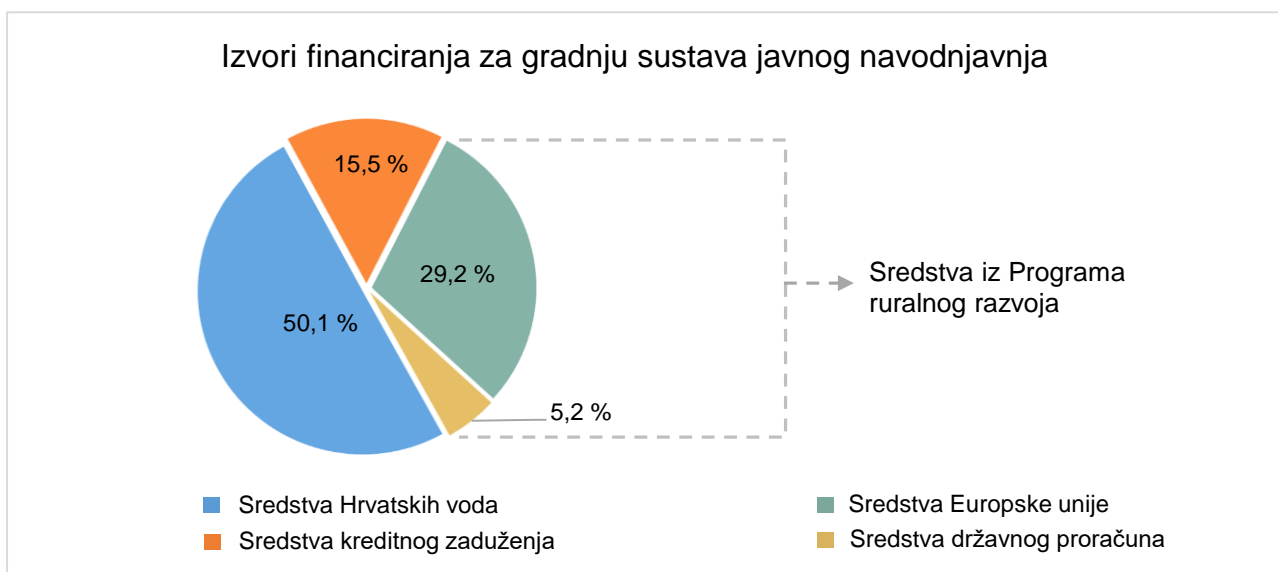

Izvor: Studija izvodljivosti sustava navodnjavanja Đolta I. faza, kolovoz 2016.

Županija nije u mogućnosti samostalno graditi sustave javnog navodnjavanja te dinamika gradnje sustava ovisi o uključenosti Županije u pribavljanju sredstava i prijavama na natječaje. Sredstva iz Programa ruralnog razvoja Županija ostvaruje na temelju predujma i/ili zahtjeva za isplatu koje podnosi nakon dijela obavljenih i plaćenih radova te se Županija u 2020. kreditno zadužila za gradnju dva sustava u ukupnom iznosu od 27.145.901,00 kn. Do konca 2021. ukupna sredstva kreditnog zaduženja su utrošena. Županija je za navedene sustave u 2022. ostvarila sredstva iz Programa ruralnog razvoja u ukupnom iznosu od 15.772.850,00 kn. Prema obrazloženju Županije, dio kredita planirano je otplaćivati sredstvima pomoći iz Europske unije za gradnju sustava javnog navodnjavanja, jer se gradnja već ranije sufinancirala iz sredstava Županije.

U grafičkom prikazu broj 1 daju se podaci o ostvarenom udjelu izvora financiranja za gradnju sustava javnog navodnjavanja.

Grafički prikaz broj 1

Prema odredbama članka 4. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, za pristupanje izradi projektne dokumentacije potrebno je osigurati potvrdu krajnjih korisnika o namjeri korištenja budućeg sustava javnog navodnjavanja kojom krajnji korisnici iskazuju interes za korištenje sustava, sudjelovanje u troškovima rada i održavanja te sudjelovanje u troškovima gradnje sustava. Potvrdom krajnjih korisnika mora se potvrditi iskazani interes na najmanje 70,0 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja.

Za pristupanje gradnji sustava javnog navodnjavanja potrebno je ugovornim odnosom urediti prava i obveze krajnjih korisnika i županije, a prvenstveno obvezu trajnog korištenja sustava za potrebe poljoprivredne proizvodnje te ekonomsko-financijskim analizama potvrditi opravdanost ulaganja. Ugovornim odnosom krajnjih korisnika i županije moralo se obuhvatiti najmanje 30,0 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja. Odredbom članka 3. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje (Narodne novine 76/14), koji je stupio na snagu u lipnju 2014., propisano je da se za pristupanje gradnji ugovornim odnosom krajnjih korisnika i jedinica (područne) regionalne samouprave mora obuhvatiti najmanje 70,0 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja.

Prije pristupanja izradi projektne dokumentacije, Županija je osigurala potvrdu krajnjih korisnika o korištenju budućeg sustava javnog navodnjavanja provođenjem anketa za svaki sustav.

Županija je prije gradnje sustava s korisnicima zaključila predugovore kojima su krajnji korisnici iskazali dovoljan interes za korištenje sustava, sudjelovanje u troškovima rada i održavanja, nabavu opreme za navodnjavanje te zaključenje ugovora o korištenju nakon gradnje sustava javnog navodnjavanja.

Prema Popisu zahvata za koje se provodi ocjena o potrebi procjene utjecanja zahvata na okoliš, a za koje je nadležno ministarstvo (Prilog II.) Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (Narodne novine 61/14 i 3/17), postupak procjene utjecaja na okoliš provodi se, između ostalog, za gospodarenje vodama namijenjenih poljoprivredi, uključujući navodnjavanje i odvodnju pri čemu je površina navodnjavanja 2 000 ha i više.

Županija je za četiri sustava javnog navodnjavanja izradila elaborate utjecaja na okoliš. Nadležna ministarstva su na temelju navedenih elaborata donijela rješenja⁸ prema kojima za navedene sustave nije potrebno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš, jer neće biti značajno negativnog utjecaja planiranog zahvata na sastavnice okoliša.

Do konca 2022. izgrađena su tri sustava javnog navodnjavanja, dok je jedan u gradnji. Za izgrađene sustave sastavljeni su zapisnici o primopredaji i okončanom obračunu izvedenih radova u kojima je navedeno da su radovi izvedeni u skladu s troškovnicima, zaključenim ugovorima i unutar ugovorenog roka te da su građevine za navodnjavanje izgrađene u skladu s dozvolama.

Na slikama broj 6 i 7 prikazana je izgrađena crpna stanica sustava Novi Gradac – Detkovac s ugrađenim pumpama te oprema za mrežu distribucijskih tlačnih cjevovoda za gradnju sustava Kapinci – Vaška II. faza.

Slika broj 6

Crpna stanica sustava Novi Gradac – Detkovac s ugrađenim pumpama

Izvor: Mrežne stranice Županije

⁸ Rješenja Ministarstva okoliša i prirode te Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja iz 2015. i 2021.

Slika broj 7

Oprema za mrežu distribucijskih tlačnih cjevovoda
za gradnju sustava Kapinci – Vaška II. Faza

Izvor: Mrežne stranice Županije

Korištenje građevina za navodnjavanje

Županija je prikupljala podatke o korištenju sustava javnog navodnjavanja te je ustrojila evidencije o korištenju tri izgrađena sustava javnog navodnjavanja. U evidencijama su navedeni podaci o zaključenim ugovorima s korisnicima (klasa, urudžbeni broj i datum zaključenja ugovora), godini korištenja, nazivu korisnika, navodnjavanoj površini, udjelu navodnjavane površine u ukupnom obuhvatu sustava te proizvedenim poljoprivrednim kulturama na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu.

U tablici broj 3 daju se podaci o površini poljoprivrednog zemljišta u obuhvatu izgrađenih sustava javnog navodnjavanja i zaključenim predugovorima prije gradnje svakog pojedinog sustava. Također, navedeni su podaci o broju predugovora i površini poljoprivrednog zemljišta koju su se poljoprivrednici predugovorima obvezali koristiti, broju korisnika koji imaju opremu za priključenje na sustav i površini poljoprivrednog zemljišta koju je opremom korisnika moguće navodnjavati te broju korisnika koji su navodnjavali zemljište u 2022. i površini navodnjavanog zemljišta, prema podacima Županije.

Tablica broj 3

Podaci o površini poljoprivrednog zemljišta u obuhvatu izgrađenih sustava javnog navodnjavanja, zaključenim predugovorima prije gradnje svakog pojedinog sustava, broju predugovora i površini poljoprivrednog zemljišta koju su se poljoprivrednici predugovorima obvezali koristiti, broju korisnika koji imaju opremu za priključenje na sustav i površini poljoprivrednog zemljišta koju je opremom korisnika moguće navodnjavati te broju korisnika koji su navodnjavali zemljište u 2022. i površini navodnjavanog zemljišta, prema podacima Županije

Redni broj	Sustav javnog navodnjavanja	Površina obuhvata sustava (u ha)	Zaključeni predugovori			Korisnici koji imaju opremu za priključenje na sustav			Korisnici koji su navodnjavali zemljište		
			Broj predugovora	Zemljište koje su se korisnici obvezali navodnjavati		Broj korisnika	Zemljište koje je moguće navodnjavati		Broj korisnika	Navodnjavano zemljište	
				Površina (u ha)	Udjel u obuhvatu sustava (u %)		Površina (u ha)	Udjel u obuhvatu sustava (u %)		Površina (u ha)	Udjel u obuhvatu sustava (u %)
	1	2	3	4	5 (4/2*100)	6	7	8 (7/2*100)	9	10	11 (10/2*100)
1.	Kapinci – Vaška I. faza	1 260	22	809,13	64,2	19	592,32	47,0	15	429,14	34,1
2.	Đolta I. faza	161	3	161,00	100,0	3	161,00	100,0	3	68,22	42,4
3.	Novi Gradac – Detkovac	750	28	569,93	76,0	4	204,29	27,2	4	118,74	15,8
Ukupno		2 171	53	1 540,06	70,9	26	957,61	44,1	22	616,10	28,4

Prema podacima Županije, poljoprivredno zemljište u obuhvatu izgrađenih sustava navodnjavanja ima ukupnu površinu od 2 171 ha. Prije gradnje svakog pojedinog sustava zaključeni su predugovori kojima su se poljoprivrednici obvezali navodnjavati ukupnu površinu od 1 540,06 ha ili 70,9 % poljoprivrednog zemljišta u obuhvatu izgrađenih sustava. Do konca 2022. poljoprivrednici koji koriste zemljište u obuhvatu navedenih sustava (26 poljoprivrednika) nabavili su opremu za navodnjavanje kojom je omogućeno navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta površine 957,61 ha ili 44,1 % te su 22 korisnika u 2022. navodnjavala 616,10 ha ili 28,4 % poljoprivrednog zemljišta.

Studijama izvodljivosti i predinvesticijskim studijama, koje su izrađene prije gradnje sustava javnog navodnjavanja od 2011. do 2021., predviđeni su troškovi nabave opreme za navodnjavanje na poljoprivrednom zemljištu korisnika u iznosima od 8.754,00 kn/ha do 26.325,00 kn/ha. Prema obrazloženju Županije, oprema za navodnjavanje znatno je poskupjela, što otežava nova ulaganja korisnika.

Na slici broj 8 prikazana je oprema za navodnjavanje kod korisnika (rolomati i rasprskivač te kišno krilo).

Slika broj 8

Oprema za navodnjavanje kod korisnika (rolomati i rasprskivač te kišno krilo)

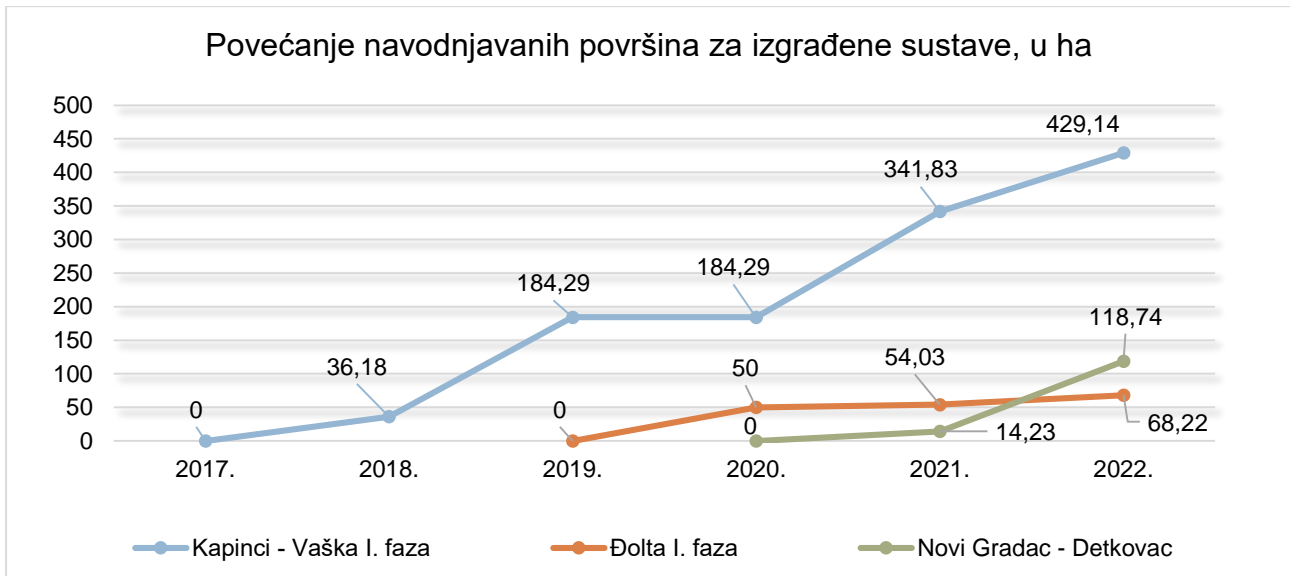
Izvor: Mrežne stranice Županije

Podatke o korištenju dva sustava navodnjavanja, koji su financirani iz Programa ruralnog razvoja, Županija je u 2021. i 2022. dostavila Ministarstvu poljoprivrede, a odnose se na podatke o korisniku (osobni identifikacijski broj i naziv), površini koju se korisnik obvezao koristiti prema predugovoru, priključenju korisnika na sustav, površini koja je priključena na sustav, vremenu kada se očekuje da će se korisnik priključiti na sustav te razlogu zbog kojeg korisnik nije priključen (nepostojanje opreme za navodnjavanje, promjene u statusu poljoprivrednog gospodarstva ili raskid ugovora o zakupu poljoprivrednog zemljišta).

Od početka rada izgrađenih sustava do konca 2022. kontinuirano se povećavao broj korisnika sustava i navodnjavane površine poljoprivrednog zemljišta.

U grafičkom prikazu broj 2 daju se podaci o povećanju navodnjavanih površina od puštanja sustava u rad do konca 2022. za izgrađene sustave, u ha.

Grafički prikaz broj 2

U vrijeme donošenja NAPNAV-a, u Republici Hrvatskoj u dovoljnoj količini proizvodila se pšenica, kukuruz, vino, meso peradi i jaja, dok je potrošnja drugih poljoprivrednih proizvoda bila veća od domaće proizvodnje.

U Vodnogospodarskom planu navodnjavanja navedeno je da su se u vrijeme donošenja navedenog Plana na poljoprivrednim površinama na području Županije proizvodile žitarice, duhan, uljana repica te manji nasadi voća i vinove loze. Usporedbom prikaza pogodnosti tla za pojedine poljoprivredne kulture i pedološke karte zaključeno je da su na području Županije tla pogodna za šećernu repu, duhan i povrće. Nadalje, utvrđeno je da se za različite poljoprivredne kulture pojavljuju različiti nedostaci vode tijekom proizvodnje, a najveći nedostatak vode pojavljuje se u lipnju, srpnju i kolovozu. Nedostatak vode najveći je pri proizvodnji šećerne repe, voća, povrća i duhana.

U studijama izvodljivosti i preinvesticijskim studijama, koje su izrađene prije gradnje sustava, analizirani su podaci o postojećoj strukturi poljoprivredne proizvodnje te je planirana struktura poljoprivredne proizvodnje u uvjetima navodnjavanja. Nadalje, navedenim studijama utvrđeni su ciljevi koji su usklađeni s NAPNAV-om, a odnose se, između ostalog, na povećanje poljoprivredne proizvodnje, proizvodnju visokodohodovnih oraničnih kultura, povećanje priroda usjeva te osiguranje biljne proizvodnje neovisno o suši. Ocjena ostvarivanja navedenih ciljeva planira se provesti praćenjem povećanja poljoprivrednih površina koje će se navodnjavati i povećanja priroda poljoprivrednih kultura dostavljanjem podataka od krajnjih korisnika na godišnjoj razini i na taj način procjenom učinka melioracije te poticanjem krajnjih korisnika na proizvodnju visokodohodovnih poljoprivrednih kultura.

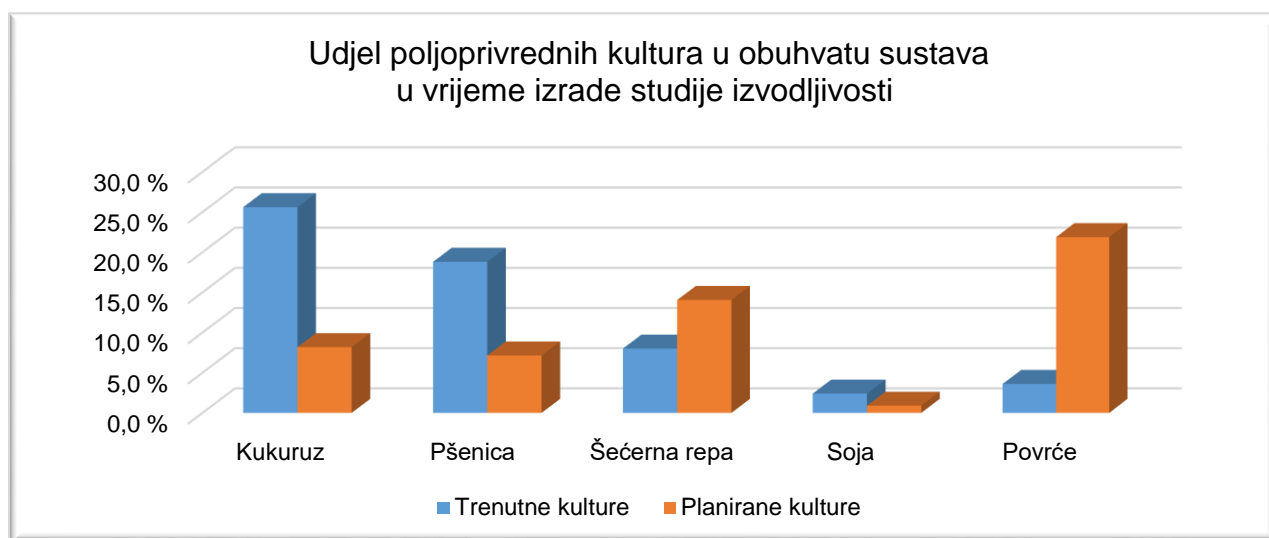
Županija je ustrojila evidencije o korištenju tri izgrađena sustava javnog navodnjavanja u kojima je navedena površina navodnjavanog poljoprivrednog zemljišta i vrsta poljoprivredne kulture koja je uzgajana na poljoprivrednom zemljištu, dok nije pratila povećanje poljoprivredne proizvodnje (povećanje priroda) na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu u obuhvatu sustava.

Prema obrazloženju Županije, podaci o povećanju poljoprivredne proizvodnje od gradnje prvog sustava do danas ne postoje. Nadalje, navodi da je do podataka o samoj proizvodnji od krajnjih korisnika gotovo nemoguće doći, ali činjenica je da iz godine u godinu raste broj korisnika sustava javnog navodnjavanja, što je značajan pokazatelj važnosti i isplativosti izgrađenih sustava.

U grafičkim prikazima broj 3, 4 i 5 daju se podaci o udjelu poljoprivrednih kultura u obuhvatu izgrađenih sustava javnog navodnjavanja (sustavi Kapinci – Vaška I. faza, Đolta I. faza i Novi Gradac – Detkovac) u vrijeme izrade studija izvodljivosti. Grafički prikazi daju se za svaki sustav navodnjavanja zasebno.

Grafički prikaz broj 3

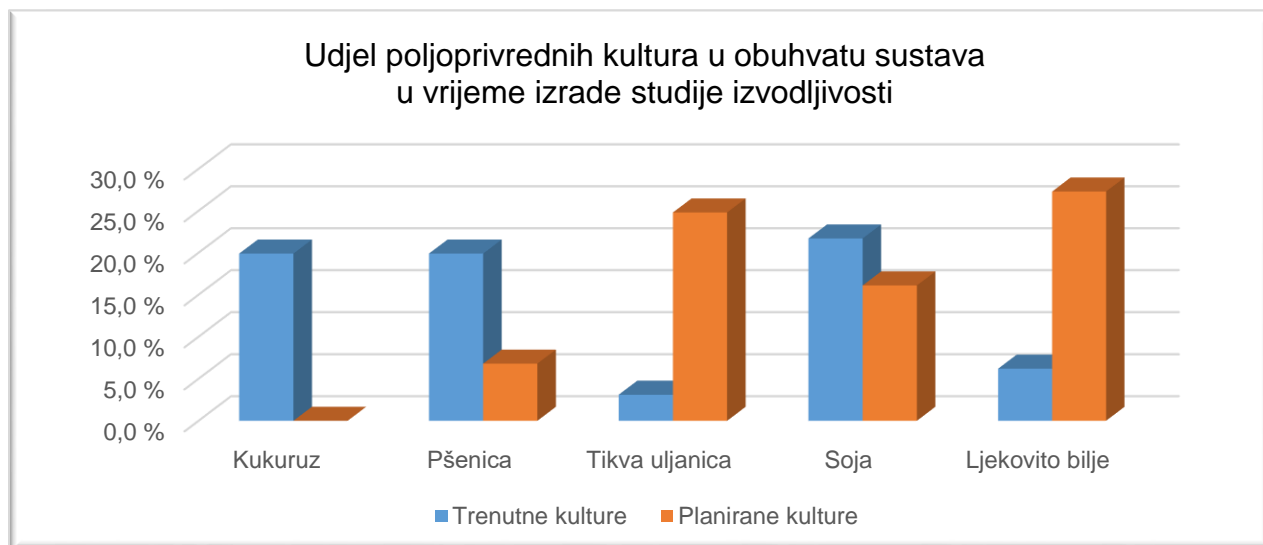
Kapinci – Vaška I. faza

U obuhvatu sustava Kapinci – Vaška I. faza u vrijeme izrade studije izvodljivosti (ožujak 2011.) najviše su se proizvodili kukuruz, pšenica i šećerna repa, a nakon uvođenja navodnjavanja predviđena je proizvodnja povrća i šećerne repe na većem dijelu poljoprivrednih površina.

Grafički prikaz broj 4

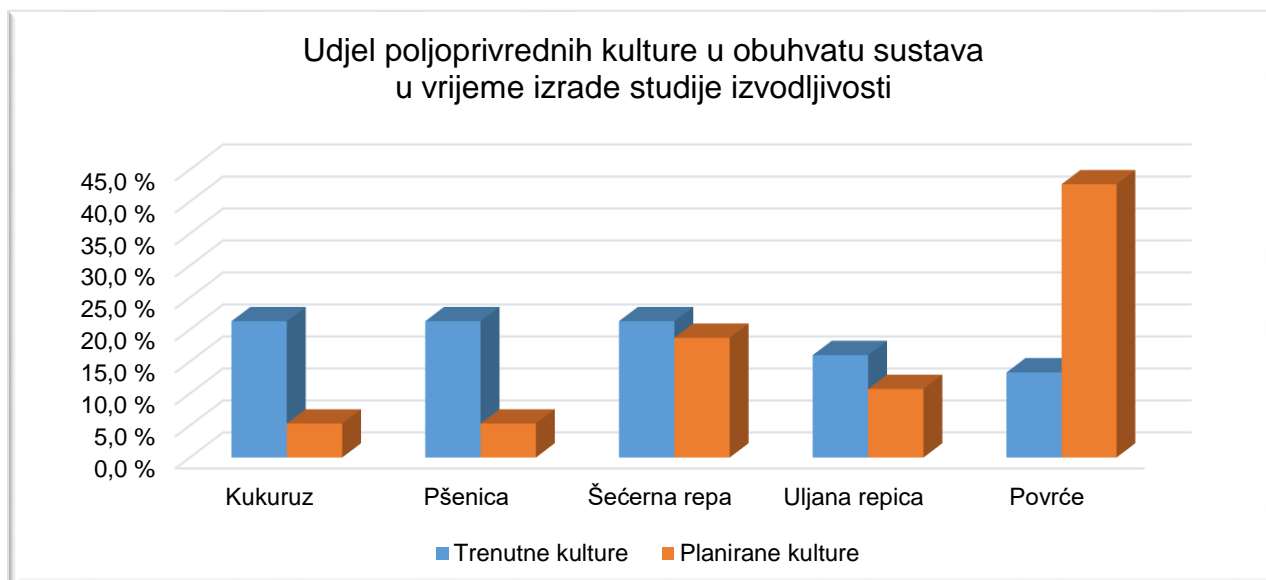
Đolta I. faza

U obuhvatu sustava Đolta I. faza u vrijeme izrade studije izvodljivosti (veljača 2016.) najviše su se proizvodili kukuruz, pšenica i soja, a nakon uvođenja navodnjavanja predviđena je proizvodnja ljekovitog bilja, tikve uljanice i soje na većem dijelu poljoprivrednih površina.

Grafički prikaz 5

Novi Gradac – Detkovac

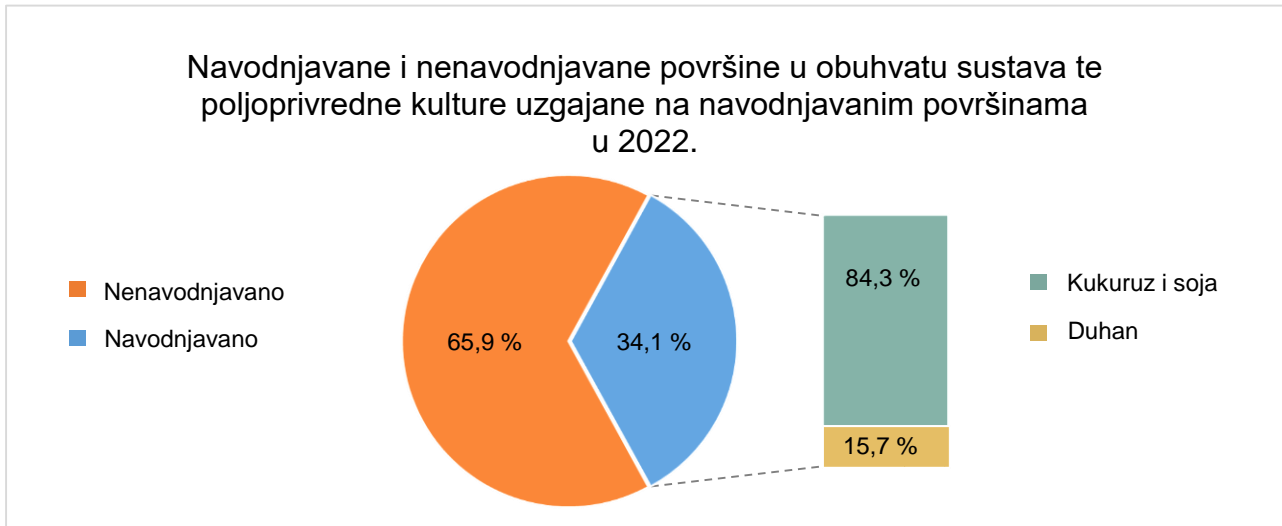

U obuhvatu sustava Novi Gradac – Detkovac u vrijeme izrade studije izvodljivosti (ožujak 2016.) najviše su se proizvodili kukuruz, pšenica i šećerna repa, a nakon uvođenja navodnjavanja predviđena je proizvodnja povrća, šećerne repe i uljane repice na većem dijelu poljoprivrednih površina.

U grafičkim prikazima broj 6, 7 i 8 daju se podaci o navodnjavanim i nenavodnjavanim površinama u obuhvatu sustava te o poljoprivrednim kulturama koje su se uzgajale na navodnjavanim površinama u 2022. Grafički prikazi daju se za svaki sustav navodnjavanja zasebno.

Grafički prikaz broj 6

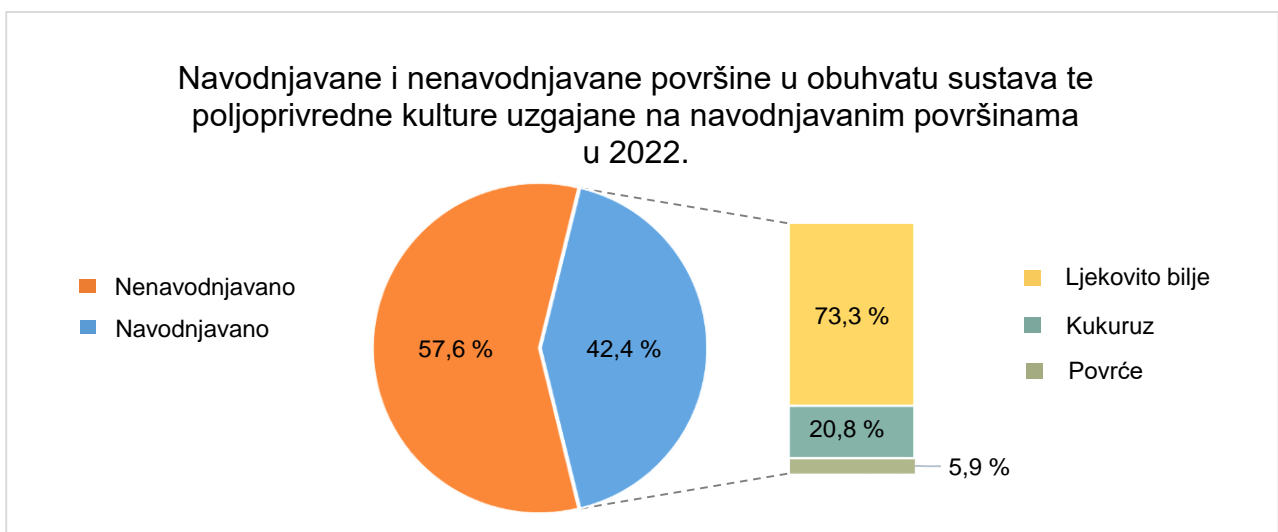
Kapinci – Vaška I. faza

Prema podacima Županije, u 2022. navodnjavano je 34,1 % poljoprivrednih površina u obuhvatu sustava, od čega su na 84,3 % navodnjavanih površina proizvedeni kukuruz i soja, a na 15,7 % duhan. Povrće i šećerna repa nisu proizvedeni.

Grafički prikaz broj 7

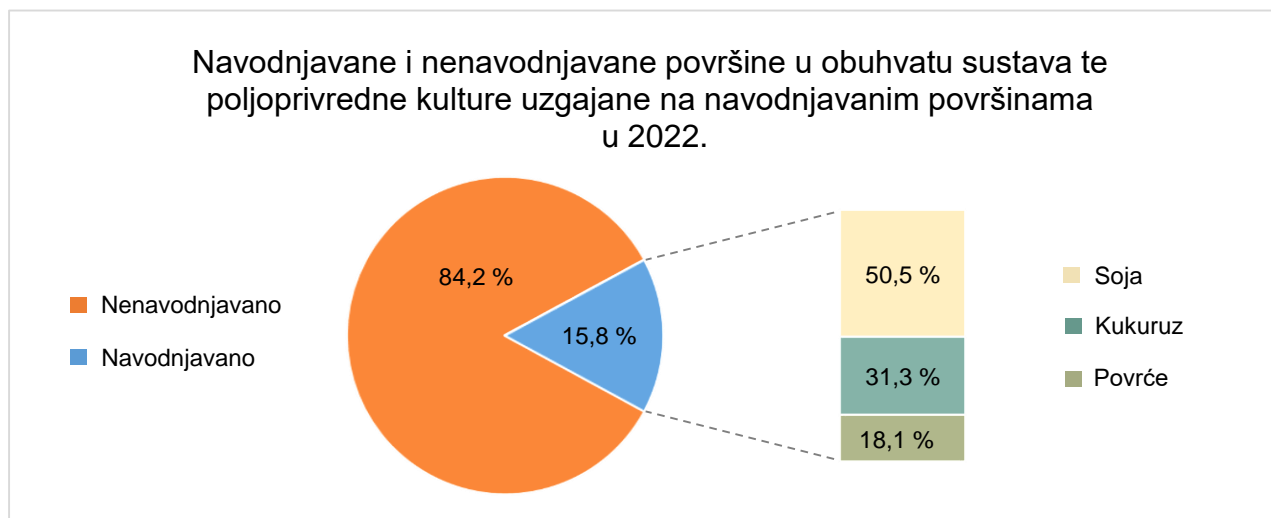
Sustav Đolta I. faza

Prema podacima Županije, u 2022. navodnjavano je 42,4 % poljoprivrednih površina u obuhvatu sustava, od čega je na 73,3 % navodnjavanih površina proizvedeno ljekovito bilje, 20,8 % kukuruz i 5,9 % povrće. Tikva uljanica i soja nisu proizvedene.

Grafički prikaz broj 8

Novi Gradac – Detkovac

Prema podacima Županije, u 2022. navodnjavano je 15,8 % poljoprivrednih površina u obuhvatu sustava, od čega je na 50,5 % navodnjavanih površina proizvedena soja, 31,3 % kukuruz, a na 18,1 % povrće. Šećerna repa i uljana repica nisu proizvedene.

Iz podataka o proizvedenim poljoprivrednim kulturama, vidljivo je da je na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu do konca 2022. započela proizvodnja planiranih visokodohodovnih kultura povrća i ljekovitog bilja, dok druge planirane poljoprivredne kulture nisu proizvedene. Također, revizijom je utvrđeno da Županija nije pribavila ni analizirala podatke o prirodi poljoprivrednih proizvoda od korisnika sustava javnog navodnjavanja.

Državni ured za reviziju preporučuje pribaviti i analizirati podatke o prirodi poljoprivrednih proizvoda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu od korisnika sustava javnog navodnjavanja kako bi se utvrdili učinci navodnjavanja. Nadalje, preporučuje utvrditi mjere kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokodohodovnih poljoprivrednih kultura na navodnjavanim površinama u cilju stjecanja višeg dohotka i većeg prihoda te privlačenja novih proizvođača tih kultura.

Kako bi potakla poljoprivrednike na korištenje sustava javnog navodnjavanja, Županija je u probnom razdoblju rada izgrađenih sustava omogućila besplatno korištenje te je omogućila provođenje projekta podzemnog navodnjavanja. U razdoblju 2017. – 2022. Županija je ostvarila rashode za usluge upravljanja i održavanja za tri izgrađena sustava javnog navodnjavanja u ukupnom iznosu od 3.243.290,00 kn. Dio rashoda u iznosu od 335.516,00 kn ili 10,3 % podmiren je iz prihoda od fiksnog dijela naknade za navodnjavanje, dok je dio rashoda u iznosu od 2.907.774,00 kn ili 89,7 % podmiren prihodima od zakupa i od prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, naknada šteta te općim prihodima.

Također, u ožujku 2020. provela je projekt kojim je predviđena mogućnost sudjelovanja poljoprivrednika u podzemnom navodnjavanju te nabavi najmodernije tehnologije podzemnog navodnjavanja uz sufinanciranje Županije radi povećanja priroda poljoprivrednih proizvoda. Zahtjev za iskaz interesa za sudjelovanje u projektu podnijelo je jedno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo s kojim je zaključen ugovor o sufinanciranju provedbe projekta podzemnog navodnjavanja. Sustav podzemnog navodnjavanja izgrađen je u svibnju 2020.

Hrvatsko društvo za odvodnju i navodnjavanje u studenome 2022. organiziralo je okrugli stol u vezi s aktualnim izazovima razvoja hidrotehničkih melioracija u Republici Hrvatskoj uz pretpostavku da će rezultati okruglog stola biti korisne smjernice nadležnim državnim tijelima i institucijama za unaprjeđenje stanja hidrotehničkih melioracija. Sastavljen je zbornik radova koji su usmeno prezentirani na okruglom stolu. Između ostalog, na okruglom stolu izložena su iskustva korisnika projekta podzemnog navodnjavanja na području Županije, koja su pokazala značajno povećanje priroda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu. U 2020. i 2021. korištenjem podzemnog navodnjavanja povećani su prirodi sjemenske soje za 31,6 % (s 3 800 kg/ha na 5 000 kg/ha) u odnosu na prosječan prirod soje bez navodnjavanja. Također, povećani su prirodi šećerne repe za 10,0 % i kukuruza za 23,0 % na navodnjavanim površinama u 2021. u odnosu na 2020. Navodnjavanje je omogućilo proizvodnju kukuruza šećerca te je isprobana i druga sjetva postrne soje nakon ječma uz ostvarene prirode soje od 3 000 kg/ha.

Poduzetim mjerama omogućeno je uvođenje novih tehnologija. Besplatno korištenje uvedeno je kako bi korisnici prikupili informacije o potrebnim količinama vode po pojedinoj poljoprivrednoj kulturi, utrošenim količinama vode, povećanju priroda te drugim prednostima proizvodnje poljoprivrednih kultura na navodnjavanim površinama. Nadalje, provođenjem projekta podzemnog navodnjavanja Županija je poljoprivrednicima prezentirala podatke o koristima navodnjavanja. Učinak poduzetih mjera je povećanje broja korisnika u obuhvatu svakog pojedinog izgrađenog sustava javnog navodnjavanja.

Osim mjera koje poduzima Županija radi priključenja što većeg broja korisnika na sustav, Ministarstvo poljoprivrede objavilo je natječaj na koji se korisnici mogu prijaviti radi pribavljanja sredstava za financiranje opreme za navodnjavanje, dok je izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 57/22) propisana obveza korištenja sustava javnog navodnjavanja na poljoprivrednom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske koje je dano u zakup.

U okviru sredstava Programa ruralnog razvoja, kroz mjeru 4.1.1. Rekonstruiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, mjere 6.1.1. Potpora mladim poljoprivrednicima i 6.3.1. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava, između ostalog, omogućeno je financiranje troškova gradnje sustava za navodnjavanje. Svrha navedenog Natječaja je podizanje konkurentnosti i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava sufinanciranjem ulaganja u navodnjavanje na poljoprivrednom gospodarstvu, čime se uz učinkovito korištenje prirodnih resursa i očuvanje okoliša doprinosi otpornom i održivom oporavku gospodarstava.

U obuhvatu sustava javnog navodnjavanja na području Županije znatan dio poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu je Republike Hrvatske te su s poljoprivrednicima zaključeni ugovori o zakupu. Prema izvješću o stanju u poljoprivredi, na području Županije u 2021. bilo je 114 614 ha obradivog poljoprivrednog zemljišta, od čega se na zemljište u vlasništvu Republike Hrvatske odnosi 51 208 ha⁹.

Prema podacima Županije, u obuhvatu tri izgrađena sustava i sustava javnog navodnjavanja u gradnji 2 061 ha ili 75,2 % poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu je Republike Hrvatske, dok je u privatnom vlasništvu zemljište površine 678 ha ili 24,8 % odnosno sustavi javnog navodnjavanja na području Županije većim dijelom obuhvaćaju okrupnjeno zemljište u vlasništvu Republike Hrvatske.

Korištenje sustava navodnjavanja na zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske uređeno je odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu te je odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 20/18, 115/18, 98/19 i 57/22), koji je stupio na snagu u svibnju 2022., propisano da se ugovor o zakupu raskida, između ostalog, ako zakupnik ne koristi i ne održava postojeću funkcionalnost sustava javnog navodnjavanja. Prema obrazloženju Županije, dio ugovora o zakupu poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja je istekao. Novi natječaji za davanje u zakup poljoprivrednog zemljišta do konca 2022. nisu provedeni te je neizvjestan status korisnika.

NAPNAV-om je utvrđeno da je za izradu kvalitetnih planskih, projektnih i izvedbenih rješenja te korištenje i održavanje objekata i sustava za navodnjavanje potrebno pravovremeno i stalno obrazovanje svih sudionika za izvršavanje odgovarajućih poslova hidrotehničke i agrotehničke struke, a po potrebi i ekonomske, strojarske i informatičke struke. Potrebno je i stalno obrazovanje osoba koje koriste objekte, strojeve i opremu za navodnjavanje, odnosno vlasnika i korisnika poljoprivrednog zemljišta koje se navodnjava te zaposlenih u vodnom gospodarstvu i poljoprivrednim savjetodavnim službama. Programe edukacija trebaju organizirati županijske poljoprivredno-savjetodavne službe u suradnji s Hrvatskim vodama, Državnim hidrometeorološkim zavodom, Upravom vodnog gospodarstva te relevantnim stručnim i znanstvenim institucijama.

Kako bi potakla poljoprivrednike na korištenje sustava javnog navodnjavanja, Županija je s drugim tijelima (Hrvatske vode, Agronomski fakultet, Agencija za plaćanja) održavala tečajeve, sastanke, predavanja i seminare te je održala niz prezentacija kojima su prisustvovali poljoprivrednici. Poljoprivrednici su upoznati s tehnološkim napretkom i razvojem poljoprivredne proizvodnje, vrstama opreme te mogućnostima korištenja sredstava Europske unije za nabavu opreme za navodnjavanje. Nadalje, predstavnici Županije sudjelovali su u studijskom putovanju i posjetili izraelska društva koja se bave navodnjavanjem i poljoprivredom te su predstavnici izraelskih stručnjaka u području navodnjavanja¹⁰ više puta posjetili Županiju, kako bi prenijeli svoja iskustva. Održana su predavanja s temom navodnjavanja i primjene novih tehnologija u poljoprivredi za zaposlenike Županije i zainteresirane poljoprivrednike.

---

⁹ Izvješće o stanju u gospodarstvu Županije za 2021. – Tablica 32. Kategorije korištenja zemljišta

¹⁰ Prema obrazloženju Županije, Izrael je vodeća zemlja u svijetu u primjeni navodnjavanja te je u zadnjih nekoliko desetljeća povećao proizvodnju 12 puta, dok je potrošnja vode povećana tri puta, što je rezultat najboljih tehnologija u navodnjavanju i korištenju svih vrsta voda, pročišćavanju voda i desalinizaciji, prema podacima dostupnim iz medija,.

Korisnici sustava su u ožujku 2007. osnovali Udrugu poljoprivrednih proizvođača korisnika sustava javnog navodnjavanja Kapinci – Vaška. Udruga je osnovana radi povećanja kvalitete i kvantitete poljoprivrednih proizvoda, razvoja i uvođenja dohodovnijih poljoprivrednih kultura, uvođenja suvremenijih agrotehničkih mjera te revitalizacije i razvitka poljoprivredne proizvodnje na području obuhvata sustava uz povećanje dohotka i životnog standarda. Djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi su, između ostalog, omogućavanje djelovanja jedinstvenog sustava za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta, unaprijeđenje poljoprivredne proizvodnje i povećanje priroda putem navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta te primjena najsuvremenijih metoda i uvođenje najprikladnijih rješenja u poljoprivrednoj proizvodnji.

Državni ured za reviziju preporučuje provoditi edukacije poljoprivrednika čije je zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja, za koje su u izradi projektna dokumentacija ili preinvesticijske studije te ih upoznati s koristima postojećih sustava javnog navodnjavanja, novim tehnologijama i načinom financiranja sustava javnog navodnjavanja.

Suradnja Županije s Hrvatskim vodama i Ministarstvom poljoprivrede ostvaruje se kroz dostavu izvješća o obuhvatu sustava javnog navodnjavanja, gradnji sustava, priključenosti korisnika na sustav javnog navodnjavanja, zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje i drugo. Također, Županija je u stalnom telefonskom kontaktu sa zaposlenicima Hrvatskih voda. Prema obrazloženju Županije, s obzirom na to da se dva izgrađena sustava nalaze uz rijeku Dravu, pod stalnim su nadzorom vodočuvara. U obuhvatu navedenih sustava vodočuvari su provodili nadzor te su prijavljivali štete, kvarove i preventivno su poduzimali mjere u svrhu smanjenja opsega šteta.

Održavanje građevina za navodnjavanje

Odredbama članaka 27. i 30. Zakona o vodama, između ostalog, propisano je da građevinama za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave upravljaju te jedinice. Pod upravljanjem, između ostalog, smatraju se poslovi održavanja vodnih građevina te čuvanja i korištenja za namjene kojima vodne građevine služe. Održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave provodi se prema programu koji donosi njezino predstavničko tijelo.

Prema odredbama članka 240. navedenog Zakona, iznimno, u razdoblju od 36 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o vodama (do srpnja 2022.), građevine za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave održavaju Hrvatske vode na temelju programa koji donosi predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave i do visine sredstava naknade za navodnjavanje osiguranih na temelju zakona kojim se uređuje financiranje vodnoga gospodarstva. Program održavanja predstavničkom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave predlažu Hrvatske vode. Jedinica područne (regionalne) samouprave ovlaštena je preuzeti održavanje građevina za navodnjavanje počevši od 1. siječnja svake iduće godine unutar naprijed navedenog roka, na temelju akta koji je u obvezi dostaviti Hrvatskim vodama najmanje 60 dana unaprijed. Ako jedinica područne (regionalne) samouprave ne preuzme održavanje prije isteka navedenog roka, njegovim istekom smatra se da ga je preuzela. U razdoblju od 36 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o vodama, smatra se da Hrvatske vode ispunjavaju uvjete za obavljanje posebnih djelatnosti za potrebe upravljanja vodama, propisane odredbama navedenog Zakona u dijelu koji se odnosi na održavanje vodnih građevina.

Odredbama Pravilnika o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških usluga, poslova preventivne obrane od poplava te poslova i mjera redovite i izvanredne obrane od poplava te održavanja detaljnih građevina za melioracijsku odvodnju i građevina za navodnjavanje (Narodne novine 26/20)¹¹, koji je stupio na snagu 18. ožujka 2020., određeni su uvjeti koje mora ispunjavati pravna osoba ili fizička osoba obrtnik koja održava građevine za navodnjavanje.

Prema studijama izvodljivosti i predinvesticijskim studijama, ocjena ostvarivanja ciljeva utvrđenih NAPNAV-om planira se provesti optimizacijom sustava kroz određivanje fiksnih i varijabilnih godišnjih troškova održavanja. Za sustav Kapinci – Vaška I. faza studijom su utvrđeni ukupni godišnji troškovi održavanja u iznosu od 1.434.594,00 kn, za sustav Đolta I. faza u iznosu od 75.033,00 kn te su za sustav Novi Gradac – Detkovac utvrđeni u iznosu od 269.385,00 kn. Za navedene sustave studijama su utvrđeni fiksni troškovi održavanja u iznosu od 429,00 kn/ha do 584,00 kn/ha i varijabilni troškovi u iznosu od 0,55 kn/m³ do 0,62 kn/m³.

Županijska skupština je u prosincu 2021. donijela Program održavanja sustava javnog navodnjavanja Kapinci – Vaška I. faza za 2022. Prema navedenom Programu, u prosječno vlažnoj godini potrebno je osigurati oko 320 000 m³ vode, a vrijeme rada sustava je travanj – listopad 2022. Godišnji troškovi rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja sastoje se od fiksnih troškova rada i održavanja te varijabilnih troškova. Naknadu u visini fiksnih godišnjih troškova plaćaju svi korisnici sustava javnog navodnjavanja unutar zone obuhvata sustava javnog navodnjavanja za troškove upravljanja i rukovanja, održavanja te zajedničke troškove sustava javnog navodnjavanja. Prema navedenom, ukupni fiksni troškovi iznose 630.000,00 kn, odnosno 500,00 kn/ha poljoprivrednog zemljišta. Varijabilne troškove rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja čine troškovi energije potrebni za rad sustava javnog navodnjavanja i troškovi naknade za korištenje voda te za navedeni sustav ukupni varijabilni troškovi iznose 169.600,00 kn, odnosno 0,53 kn/m³. Ukupni godišnji troškovi rada i održavanja procijenjeni su u iznosu od 799.600,00 kn.

Županija je do konca 2022. ostvarila rashode za usluge upravljanja i održavanja za tri izgrađena sustava javnog navodnjavanja.

Za pružanje usluge upravljanja sustavima javnog navodnjavanja Županija je u razdoblju 2019. – 2021. zaključila ugovore s Hrvatskim vodama. Hrvatske vode su se obvezale rukovati crpnim postrojenjem, distribuirati i isporučiti vodu korisnicima na priključnim oknima, očitati stanja brojila na vodomjerima kod korisnika i u crpnoj stanici te dostaviti podatke Županiji, detektirati kvarove na sustavu i predložiti način otklanjanja kvarova, organizirati rad sustava u skladu s projektnom dokumentacijom i uputama za rad postrojenja, redovito voditi i mjesečno dostavljati izvješća, nakon završene sezone navodnjavanja sudjelovati u pražnjenju i zatvaranju sustava te dostaviti prijedloge programa održavanja Županijskoj skupštini. Ugovorene su vrijednosti usluge upravljanja od 11.095,00 kn do 42.000,00 kn godišnje. Hrvatske vode su za pružanje usluge upravljanja sustavom uz račune dostavljale izvješća o radu.

---

¹¹ Do stupanja na snagu navedenog Pravilnika (ožujak 2020.), na snazi je bio Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških radova, preventivne, redovne i izvanredne obrane od poplava te upravljanja detaljnim građevinama za melioracijsku odvodnju i vodnim građevinama za navodnjavanje (Narodne novine 83/10, 126/12 i 112/14).

Ovlaštene osobe Hrvatskih voda u izvješću su navodile podatke o terminima obilazaka sustava, terminima uvida u upravljački sustav, uočenim nedostacima pri radu sustava, stanju brojila na vodomjeru u crpnoj stanici te su dale preporuke upravitelju za uklanjanje nedostataka. Od kolovoza 2022. usluga upravljanja za četiri sustava povjerena je zajednici ponuditelja (trgovačko društvo za projektiranje, gradnju i održavanje hidrograđevinskih objekata i građevinarstvo te trgovačko društvo za gradnju hidrograđevinskih objekata, inženjering i trgovinu) na temelju okvirnog sporazuma za upravljanje i održavanje sustava navodnjavanja, koji je zaključen na rok od četiri godine, i ugovora za upravljanje i održavanje sustava navodnjavanja na području Županije za 2022./2023.

Za pružanje usluga održavanja sustava javnog navodnjavanja od 2017. do kolovoza 2022. Županija je s trgovačkim društvom zaključila godišnje ugovore za usluge održavanja te ispiranje sustava i ispuštanje vode u zimskim mjesecima. Osim na temelju zaključenih godišnjih ugovora, od kolovoza 2022. rashodi za usluge održavanja ostvareni su na temelju okvirnog sporazuma za upravljanje i održavanje sustava navodnjavanja na području Županije te ugovora za upravljanje i održavanje sustava navodnjavanja na području Županije za 2022./2023.

Trgovačka društva s kojima su zaključeni ugovori pribavila su rješenja o ispunjavanju posebnih uvjeta za održavanje građevina za navodnjavanje¹².

U tablici broj 4 daju se podaci o ukupnim rashodima za usluge upravljanja i održavanja izgrađenih sustava javnog navodnjavanja i rashodima po hektaru poljoprivrednog zemljišta u razdoblju 2017. – 2022.

Tablica broj 4

Podaci o ukupnim rashodima za usluge upravljanja i održavanja izgrađenih sustava javnog navodnjavanja i rashodima po hektaru poljoprivrednog zemljišta u razdoblju 2017. – 2022.

u kn

Godina korištenja	Usluge upravljanja i održavanja sustava					
	Kapinci – Vaška I. faza (obuhvat 1 260 ha)		Đolta I. faza (obuhvat 161 ha)		Novi Gradac – Detkovac (obuhvat 750 ha)	
	Ukupni rashodi	Rashodi po ha	Ukupni rashodi	Rashodi po ha	Ukupni rashodi	Rashodi po ha
	1	2	3	4	5	6
2017.	93.761,00	74,41	0,00	0,00	0,00	0,00
2018.	492.092,00	390,55	0,00	0,00	0,00	0,00
2019.	481.109,00	381,83	50.768,00	315,33	0,00	0,00
2020.	438.409,00	347,94	91.666,00	569,35	0,00	0,00
2021.	466.190,00	369,99	199.237,00	1.237,50	288.048,00	384,06
2022.	335.516,00	266,28	109.159,00	678,01	197.335,00	263,11
Ukupno	2.307.077,00	–	450.830,00	–	485.383,00	–

¹² Rješenje Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, listopad 2011.
Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i energetike, srpanj 2017.
Rješenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, studeni 2021.

Prema podacima Županije, rashodi za usluge upravljanja i održavanja izgrađenih sustava javnog navodnjavanja u razdoblju 2017. – 2022. ostvareni su u ukupnom iznosu od 3.243.290,00 kn. Navedeni rashodi odnose se na usluge upravljanja, ispiranja sustava i ispuštanja vode u zimskim mjesecima, održavanja, osiguranja imovine te druge manje usluge. U 2021. i 2022. za dva sustava rashodi za usluge upravljanja i održavanja po hektaru približno su jednaki, dok su za jedan sustav, koji obuhvaća manju površinu poljoprivrednog zemljišta, znatno veći. U okviru sustava značajni su rashodi za održavanje crpnih stanica te su rashodi za usluge upravljanja i održavanja sustava koji obuhvaćaju manju površinu znatno veći po hektaru poljoprivrednog zemljišta. Za sustav Kapinci – Vaška I. faza ostvareni rashodi za usluge upravljanja i održavanja po hektaru poljoprivrednog zemljišta u godinama korištenja manji su od fiksnih rashoda utvrđenih Programom održavanja navedenog sustava odnosno fiksnog dijela naknade za navodnjavanje (500,00 kn/ha).

KORIŠTENJE VODE ZA NAVODNJAVANJE

Prema odredbama članaka 88. i 91. Zakona o vodama, korištenje voda, između ostalog, je zahvaćanje površinskih i podzemnih voda, uključujući izvorske, mineralne i geotermalne vode za različite namjene (za opskrbu vodom za piće, za stavljanje na tržište u izvornom ili prerađenom obliku u bocama ili drugoj ambalaži, sanitarne i tehnološke potrebe, zdravstvene i balneološke potrebe, grijanje, navodnjavanje i druge namjene). Za svako korištenje voda koje prelazi opseg općeg korištenja voda, odnosno slobodnog korištenja voda, potreban je ugovor o koncesiji ili vodopravna dozvola za korištenje voda, osim kad je Zakonom o vodama drukčije uređeno.

Nadalje, prema odredbama članka 92. Zakona o vodama, pravne i fizičke osobe koje zahvaćaju vode, osim pri općem korištenju voda i slobodnom korištenju voda, obvezne su voditi očevidnik o količinama zahvaćene vode i o tome dostavljati podatke Hrvatskim vodama.

Sadržaj i način vođenja očevidnika zahvaćenih i korištenih količina voda, mjerenje zahvaćenih i korištenih količina voda te dostavljanje navedenih podataka Hrvatskim vodama propisano je odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda.

Županija je do konca 2022. pribavila vodopravne dozvole za izgrađene sustava i sustav javnog navodnjavanja koji je u gradnji.

Za dva izgrađena sustava javnog navodnjavanja i sustav koji je u gradnji voda za navodnjavanje zahvaća se iz rijeke Drave, dok se za jedan izgrađeni sustav zahvaćaju podzemne vode iz dva bunara. Navedeni sustavi projektirani su na način da svakom korisniku osiguravaju vodu na vlastitom poljoprivrednom zemljištu ili zemljištu koje koriste te se sastoje od zahvata vode, dovodnog cjevovoda, crpne stanice i mreže distribucijskih tlačnih cjevovoda. Za navedene sustave omogućeno je mjerenje isporučene vode na crpnoj stanici daljinskim praćenjem potrošnje vode putem vodomjera i na mjestima potrošnje kod krajnjeg korisnika (očitanje stanja brojlara na vodomjeru kod korisnika).

Županija godišnje Hrvatskim vodama dostavlja prijave podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda u kojima su podaci o korištenoj vodi navedeni po mjesecima.

Stanje brojila na vodomjeru u crpnim stanicama očitava se mjesečno te su podaci o stanju brojila do konca 2021. navedeni u izvješćima o radu koja su Hrvatske vode dostavljale Županiji na temelju zaključenih ugovora o pružanju usluga upravljanja sustavom navodnjavanja.

Mjerenje korištenja vode na crpnoj stanici sustava Kapinci – Vaška I. faza obavlja se od 2017. Najviše vode korišteno je u 2021. kada je izmjerena potrošnja od 390 211 m³. Mjerenje korištenja vode na crpnim stanicama sustava Đolta I. faza započelo je u 2019. te je izmjerena najveća potrošnja vode od 16 865 m³ na početku rada sustava, dok je mjerenje korištenja vode na crpnoj stanici sustava Novi Gradac – Detkovac započelo u 2022. i utrošeno je 16 521 m³ vode. Kontrolu korištenja vode obavljao je ovlaštenu predstavnik Hrvatskih voda (Vodnogospodarski odjel za Dunav i Donju Dravu, Osijek), koji je sastavljao zapisnike i potvrdio količine utrošene vode. Prema obrazloženju Županije, s obzirom na to da je korištenje voda za navodnjavanje sezonskog karaktera te ovisi o vremenskim uvjetima tijekom sezone navodnjavanja, Županija je s predstavnicima Hrvatskih voda usmeno dogovorila da se očitavanje stanja brojila na vodomjeru u crpnoj stanici dostavlja jednom godišnje, a potrošnja vode se iskazuje po mjesecima.

Prema odredbama članaka 6. i 8. Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda, obveznici korištenja voda za navodnjavanje dužni su podatke iz očevidnika zahvaćenih i korištenih količina vode dostavljati Hrvatskim vodama putem obrasca Prijava podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda mjesečno za količine zahvaćene vode veće ili jednake od 10 000 m³/godišnje, tromjesečno za količine zahvaćene vode veće od 1 000 m³/godišnje, a manje od 10 000 m³/godišnje te godišnje za količine zahvaćene vode manje ili jednake od 1 000 m³/godišnje. Hrvatske vode dužne su, između ostalog, izraditi obrasce očevidnika zahvaćenih i korištenih količina voda te obrasce prijave podataka o zahvaćenim i korištenim količinama vode u digitalnim obliku i omogućiti njihovo preuzimanje s mrežnih stranica Hrvatskih voda. Također, dužne su omogućiti obvezniku elektroničku dostavu prijave u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda. Do vremena obavljanja revizije (travanj 2023.) elektronička dostava prijave podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda obveznicima nije omogućena.

Državni ured za reviziju nalaže podatke o zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje Hrvatskim vodama dostavljati mjesečno ili tromjesečno ovisno o količini zahvaćene vode, a nakon omogućavanja elektroničke dostave podataka u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda, podatke dostavljati elektronički, u skladu s odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda.

Prema studijama izvodljivosti i preinvesticijskim studijama, ocjena ostvarivanja ciljeva utvrđenih NAPNAV-om planira se provesti mjerenjem potrošnje vode za navodnjavanje (između ostalog, planira se posredno mjerenje gubitka vode u sustavu navodnjavanja).

Prema stanju brojila na vodomjeru u crpnoj stanici sustava Kapinci – Vaška I. faza, tijekom 2022. zahvaćeno je 285 449 m³ vode. Dio zahvaćene vode utrošen je za navodnjavanje na poljoprivrednom zemljištu kod korisnika, dio je utrošen za ispiranje sustava i ispuštanje vode u zimskim mjesecima, dok se dio zahvaćene vode odnosi na gubitke uslijed kvarova. Prema obračunskim listama varijabilnog dijela naknade za navodnjavanje za 2022., kod krajnjih korisnika utrošeno je 159 466 m³ vode te je utvrđena razlika zahvaćene i utrošene količine vode od 125 983 m³.

Prema obrazloženju Županije, sustavi javnog navodnjavanja ne koriste se još uvijek u punom kapacitetu, a s obzirom na to da je u fazi održavanja sustava predviđeno ispiranje sustava i ispuštanje vode u zimskim mjesecima, na izgrađenim sustavima nije moguće točno pratiti gubitke vode. Nadalje, navodi da se u sezoni navodnjavanja događaju kvarovi i izbijanja cijevi te se pojavljuju gubici vode koje je teško utvrditi.

Odredbama Zakona o vodama propisano je da je svaki korisnik vode obvezan koristiti vodu na način i u opsegu kojima se voda čuva od rasipanja i štetnih promjena njezine kakvoće te je Državni ured za reviziju mišljenja da veći gubici vode utječu na povećanje rashoda za električnu energiju i naknadu za korištenje voda te je potrebno pratiti i analizirati gubitke vode.

Prema odredbama članaka 45. do 51. Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva, naknada za navodnjavanje plaća se na poljoprivredno zemljište koje se navodnjava iz građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinice područne (regionalne) samouprave i na poljoprivredno zemljište kojem je dostupno navodnjavanje iz te građevine. Obveznik plaćanja naknade za navodnjavanje je vlasnik ili drugi zakoniti posjednik poljoprivrednog zemljišta. Suvlasnici i drugi zakoniti suposjednici su solidarni obveznici naknade za navodnjavanje. Osnovica za obračun naknade za navodnjavanje je količina vode isporučena putem građevina za navodnjavanje ili jedinica površine zemljišta (hektar, četvorni metar) za koje je dostupno priključenje na građevinu za navodnjavanje. Ako nije moguće mjerenjem utvrditi količine vode, osnovica za obračun naknade za navodnjavanje je jedinica površine zemljišta (hektar, četvorni metar) koja se navodnjava putem građevina za navodnjavanje. Iznimno, fiksni troškovi održavanja građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave obračunavaju se i naplaćuju od obveznika u fiksnom apsolutnom iznosu. Odlukom predstavničkog tijela jedinice područne (regionalne) samouprave detaljnije se propisuje obračun i naplata naknade za navodnjavanje, obračunska razdoblja, rokovi plaćanja, način ostvarenja prava na povrat preplaćenih iznosa naknade za navodnjavanje te provedba nadzora nad obračunom i naplatom naknade za navodnjavanje, a mogu se detaljnije propisati obveznici, osnovica, izuzeća od plaćanja, oslobođenja i olakšice. Obračun naknade za navodnjavanje ispostavlja se na temelju podataka iz očevidnika naknade za navodnjavanje koji vode jedinice područne (regionalne) samouprave. Potvrde o činjenicama iz očevidnika imaju, u upravnom i sudskom postupku, dokaznu snagu javne isprave. Prihod od naknade za navodnjavanje koristi se za održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinice područne (regionalne) samouprave prema načelima solidarnosti i prvenstva u potrebama na području izgrađenoga sustava građevina za navodnjavanje.

Prema odredbama članaka 8. i 9. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, na temelju godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja, predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave donosi odluku o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje. U odluci o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje posebno se iskazuje naknada za pokriće fiksnih, a posebno za pokriće varijabilnih troškova. Fiksne troškove rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja čine troškovi upravljanja i rukovanja sustavom javnog navodnjavanja, troškovi održavanja sustava javnog navodnjavanja te zajednički troškovi sustava javnog navodnjavanja (izvještavanje, tehnički i agronomski poslovi, financijski troškovi administriranja sustava javnog navodnjavanja i naplate naknade, troškovi osiguranja sustava javnog navodnjavanja i ostali troškovi). Varijabilni troškovi rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja ovise o količini isporučene vode, a čine ih troškovi energije potrebni za rad sustava javnog navodnjavanja te troškovi naknade za korištenje voda.

Na temelju Programa održavanja, Županijska skupština je u prosincu 2021. donijela Odluku o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza., koja sadrži sve propisane podatke. Za sustave koji su započeli s radom u 2020. i 2021. navedene odluke nisu donesene te naknada za navodnjavanje nije obračunavana ni naplaćivana.

Županija je ustrojila evidencije o korištenju izgrađenih sustava javnog navodnjavanja kojima su utvrđena međusobna prava i obveze Županije i korisnika sustava javnog navodnjavanja. Ugovorima zaključenim prije donošenja Programa održavanja i Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje korisnici su se obvezali koristiti sustav i plaćati naknadu u visini utvrđenoj navedenom Odlukom. Županija nije pratila potrošnju vode na vodomjerima kod korisnika navedenih sustava prije donošenja Programa održavanja i Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje. Prema obrazloženju Županije, mjerenje utrošene vode na vodomjerima u probnom razdoblju (razdoblje u kojem nije bilo naplate naknade za navodnjavanje) korisnicima je služilo za upoznavanje s radom opreme za navodnjavanje i određivanje potrebne količine vode za navodnjavanje.

Prema odredbama članka 50. Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva, predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave u čijem su vlasništvu izgrađene građevine za navodnjavanje ovlašteno je, svojom odlukom, propisati visinu i obvezu plaćanja naknade za navodnjavanje.

Prema odredbama članka 9. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, temeljem godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja, predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave donosi odluku o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje.

Državni ured za reviziju nalaže za sustave javnog navodnjavanja koji su započeli s radom u 2020. i 2021. donijeti odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje te obračunavati i naplaćivati naknadu za navodnjavanje, u skladu s odredbama Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

Županija je ustrojila Očevidnik naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza. U Očevidniku su navedeni obveznici plaćanja naknade (naziv, adresa i osobni identifikacijski broj obveznika), broj ARKOD¹³ parcele, katastarska općina i broj katastarske čestice u obuhvatu sustava, površina, iznos fiksnog i varijabilnog dijela naknade te količina utrošene vode za navodnjavanje. Za većinu čestica u Očevidniku je navedena vrsta vlasništva (privatno ili u vlasništvu Republike Hrvatske).

Županija je nakon sezone navodnjavanja korisnicima navedenog sustava dostavila obračunske listove posebno za fiksni i varijabilni dio naknade za navodnjavanje te uplatnice. Prema Odluci o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za 2022., očitavanje stanja brojila na vodomjeru kod korisnika obavlja se mjesečno te se po očitavanju stanja korisniku dostavlja uplatnica s obračunom naknade. Na koncu poslovne godine sastavlja se godišnji obračun.

---

¹³ ARKOD je evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta na području Republike Hrvatske koju u digitalnom grafičkom obliku vodi Agencija za plaćanja u skladu s člankom 70. Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća.

Umjesto mjesečno, Županija je varijabilni dio naknade obračunavala godišnje nakon sezone navodnjavanja, što nije u skladu s odredbama Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje.

Pojedini korisnici, koji su zaprimili obračunske listove za fiksni dio naknade za navodnjavanje, izjavili su prigovor. Kao razlozi za izjavu prigovora navedeni su nemogućnost pristupa distribucijskoj mreži za pojedine manje čestice poljoprivrednog zemljišta, istek ugovora o zakupu poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, starost korisnika, male parcele, dok je jedan korisnik izjavio prigovor, jer je smatrao da nije obveznik naknade zbog toga što Županija nije osigurala potvrdu krajnjih korisnika o korištenju sustava najmanje u visini od 70,0 %. Na temelju zaprimljenih prigovora, Županija je do konca 2022. devet korisnika poljoprivrednog zemljišta oslobodila plaćanja dijela ili cijelog fiksnog dijela naknade za navodnjavanje u ukupnom iznosu od 45.915,00 kn, dok je jedan prigovor u iznosu od 25.500,00 kn u postupku rješavanja. Obračunski listovi ne sadrže informaciju o mogućnosti izjavljivanja prigovora. Prema obrazloženju Županije, korisnici koji nisu zadovoljni zaprimljenim obračunom za fiksni i varijabilni dio naknade za navodnjavanje izjavljuju prigovore Upravnom odjelu za gospodarstvo i poljoprivredu Županije. Uvidom u činjenično stanje, Upravni odjel dostavlja županu prijedlog za umanjeње ili otpis naknade. Očitovanje na prigovore koji nemaju osnovu za otpis ili umanjeње, izdaje Upravni odjel.

Odlukom o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje određeno je da se protiv obračuna naknade za navodnjavanje može izjaviti pisani prigovor u roku od 15 dana od primitka obračuna. U navedenoj Odluci nije naveden način dostavljanja pisanog prigovora (poštom, elektroničkom poštom ili osobno), tko odlučuje o prigovoru te postupanje po prigovoru.

Državni ured za reviziju nalaže naknadu za navodnjavanje obračunavati u skladu s odredbama Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje.

Državni ured za reviziju preporučuje Odlukom o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza detaljnije urediti izjavljivanje prigovora i postupanje po prigovorima. Također, preporučuje informaciju o mogućnosti izjavljivanja prigovora na obračunanu naknadu za navodnjavanje navesti u obračunskim listovima naknade za navodnjavanje.

Prema Očevidniku naknade za navodnjavanje za 2022., u obuhvatu sustava Kapinci – Vaška I. faza ima 65 korisnika. Fiksni dio naknade za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta površine 1 131,86 ha obračunan je u ukupnom iznosu od 565.930,00 kn, a prema katastarskim podacima, sustav javnog navodnjavanja obuhvaća poljoprivredno zemljište površine 1 260 ha. Prema obrazloženju Županije, pri izračunu fiksnog dijela naknade za navodnjavanje koriste se podaci o površini poljoprivrednog zemljišta iz ARKOD-a, koji nisu istovjetni podacima iz katastra.

Poljoprivredno zemljište u 2022. navodnjavalo je 15 korisnika za koje je varijabilni dio naknade za navodnjavanje obračunan u ukupnom iznosu od 84.517,00 kn za utrošenih 159 466 m³ vode (159 466 m³ * 0,53 kn/m³).

Prihodi od fiksnog dijela naknade za navodnjavanje ostvareni su u ukupnom iznosu od 388.400,00 kn i od varijabilnog dijela u ukupnom iznosu od 54.453,00 kn odnosno u ukupnom iznosu od 442.853,00 kn. Navedeni prihodi utrošeni su za održavanje sustava i električnu energiju.

Programom održavanja sustava Kapinci – Vaška I. faza planirani su varijabilni troškovi u ukupnom iznosu od 169.600,00 kn, a čine ih troškovi električne energije potrebni za rad sustava javnog navodnjavanja u iznosu od 144.000,00 kn te rashodi za naknadu za korištenje voda u iznosu od 25.600,00 kn. Rashodi za električnu energiju za 2022. ostvareni su u iznosu od 645.883,00 kn, što je 501.883,00 kn ili 348,5 % više od rashoda za električnu energiju potrebnu za rad sustava planiranih Programom održavanja. Također, rashodi za električnu energiju veći su za 561.366,00 kn ili 664,2 % od obračunanog varijabilnog dijela naknade za navodnjavanje za 2022. Iz navedenog je razvidno da obračunani varijabilni dio naknade za navodnjavanje nije dostatan za pokriće rashoda za električnu energiju, a iz varijabilnog dijela naknade podmiruju se i rashodi za naknadu za korištenje voda. Državni ured za reviziju je mišljenja da bi se povećanjem varijabilnog dijela naknade za navodnjavanje ostvarili veći prihodi te bi se iz naplaćenog varijabilnog dijela naknade mogao podmiriti veći dio rashoda za električnu energiju i naknadu za korištenje voda.

Dio rashoda za električnu energiju za 2022. u iznosu od 54.453,00 kn podmiren je iz prihoda od varijabilnog dijela naknade za navodnjavanje, dok je preostale rashode u iznosu od 591.430,00 kn Županija podmirila prihodima od zakupa i od prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, prihoda od naknada šteta te općim prihodima.

Županija do vremena obavljanja revizije (travanj 2023.) nije sastavila izvješće o realizaciji godišnjeg programa održavanja te godišnjeg obračuna prihoda i rashoda sustava javnog navodnjavanja za sustav Kapinci – Vaška I. faza.

Prema odredbama članka 10. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, temeljem prihvaćenog izvješća o realizaciji godišnjeg programa održavanja, te godišnjeg obračuna prihoda i rashoda sustava javnog navodnjavanja, izvršno tijelo jedinica područne (regionalne) samouprave može odobriti podmirivanje dijela troškova sustava javnog navodnjavanja iz sredstava proračuna jedinice područne (regionalne) samouprave. Izvješće su jedinice područne (regionalne) samouprave dužne dostaviti ministarstvu nadležnom za vodno gospodarstvo i Hrvatskim vodama jednom godišnje, a najkasnije do donošenja programa održavanja sustava javnog navodnjavanja za naredno razdoblje.

Državni ured za reviziju nalaže sastaviti izvješće o realizaciji godišnjeg programa održavanja i godišnjeg obračuna prihoda i rashoda sustava javnog navodnjavanja te ga dostaviti ministarstvu nadležnom za vodno gospodarstvo i Hrvatskim vodama najkasnije do donošenja programa održavanja sustava javnog navodnjavanja za naredno razdoblje, u skladu s odredbama Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

INFORMIRANJE JAVNOSTI

Prema Strategiji upravljanja vodama, jedna od aktivnosti i mjera za unaprjeđenje sustava navodnjavanja je informiranje javnosti o stanju i mogućnostima korištenja voda.

Na mrežnim stranicama Županije u okviru službenih glasnika objavljen je zaključak o donošenju Vodnogospodarskog plana navodnjavanja za područje Županije (navedeni Plan objavljen je i na mrežnim stranicama Hrvatskih voda), Program održavanja sustava javnog navodnjavanja i Odluka o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza te su objavljenja godišnja izvješća o stanju u gospodarstvu Županije koja sadrže izvješća o stanju u poljoprivredi.

U navedenim izvješćima, između ostalog, navedena je vlasnička i organizacijska struktura poljoprivrednih gospodarstava i zemljišta, podaci o projektima navodnjavanja te podaci o proizvodnji poljoprivrednih kultura na području Županije u posljednje tri godine. Nadalje, na mrežnim stranicama Županije objavljene su i informacije o lokacijama sustava javnog navodnjavanja, izgrađenim sustavima javnog navodnjavanja, stupnju dovršenosti radova, sustavima navodnjavanja koji su u fazi izrade projektne dokumentacije, površini poljoprivrednog zemljišta obuhvaćenoj projektima navodnjavanja te informacije o suradnji Županije s Hrvatskim vodama, Ministarstvom poljoprivrede i općinama na čijem području je planirana gradnja ili su izgrađeni sustavi javnog navodnjavanja. Također, na mrežnim stranicama Županije objavljene su informacije o održanim prezentacijama, seminarima, tečajevima, radionicama i javnim tribinama, na kojima su sudjelovali korisnici, u vezi s vrstama navodnjavanja, opremom za navodnjavanje te prednostima navodnjavanog zemljišta u odnosu na zemljište koje nije navodnjavano. Osim navedenih informacija, Županija objavljuje informacije o radu udruge poljoprivrednih proizvođača korisnika sustava javnog navodnjavanja i otvorenim natječajima za sufinanciranje nabave opreme za navodnjavanje.

Informacije o sustavima javnog navodnjavanja, osim na mrežnim stranicama Županije, objavljuju se u televizijskim emisijama i u drugim medijima te su korisnicima informacije o sustavima javnog navodnjavanja dostupne i na društvenim mrežama.

Državni ured za reviziju preporučuje i nadalje provoditi izobrazno-informativne aktivnosti, jer su započele aktivnosti na gradnji šest sustava te u sljedećem razdoblju posvetiti više pozornosti informiranju korisnika u vezi s odabirom optimalne opreme za navodnjavanje, povećanjem priroda poljoprivrednih kultura na površinama koje se navodnjavaju, potrebom proizvodnje poljoprivrednih kultura koje se nedovoljno proizvode u Republici Hrvatskoj te drugim koristima primjene sustava javnog navodnjavanja.

OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U VIROVITIČKO-PODRAVSKOJ ŽUPANIJI

Državni ured za reviziju obavio je reviziju učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Županiji. Ciljevi revizije bili su provjeriti uspostavu pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, utvrditi jesu li ustrojene propisane evidencije građevina za navodnjavanje, ocijeniti je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita, ocijeniti koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem te informira li se javnost o navodnjavanju.

Na temelju revizijom utvrđenih činjenica, primjenjujući utvrđene kriterije, Državni ured za reviziju ocijenio je da je Županija poduzela aktivnosti na donošenju zakonskih i planskih dokumenata u vezi s područjem navodnjavanja te su doneseni Vodnogospodarski plan navodnjavanja i Program održavanja jednog sustava javnog navodnjavanja za 2022. Nadalje, Županija je ustrojila evidenciju građevina za navodnjavanje te je građevine za navodnjavanje evidentirala u svojim poslovnim knjigama, utvrdila je vodne resurse i zemljišni potencijal za navodnjavanje. Osigurala je sredstva za gradnju građevina za navodnjavanje, prije gradnje građevina ispitala je zainteresiranost i pribavila potvrde krajnjih korisnika o korištenju budućih sustava javnog navodnjavanja, izradila je elaborate utjecaja na okoliš, studije izvodljivosti ili preinvesticijske studije i projektnu dokumentaciju te je do konca 2022. izgradila tri sustava javnog navodnjavanja, jedan sustav javnog navodnjavanja je u gradnji, dva sustava su u fazi izrade projektne dokumentacije te su za tri sustava izrađene preinvesticijske studije. Također, tri sustava javnog navodnjavanja započela su s radom. Povećan je broj korisnika koji navodnjavaju poljoprivredno zemljište te su povećane navodnjavane površine poljoprivrednog zemljišta u svakom pojedinom sustavu. Poduzela je mjere koje se odnose na broj krajnjih korisnika navodnjavanja te je educirala korisnike o koristima navodnjavanja, novim tehnologijama i načinu financiranja opreme za navodnjavanje. Županija je preuzela održavanje građevina za navodnjavanje od Hrvatskih voda te je izabrala izvoditelje i zaključila ugovore o upravljanju i održavanju navedenih građevina. Nadalje, Županija je donijela Odluku o visini i obvezi naknade za navodnjavanje za jedan sustav koja sadrži propisane elemente, naknadu za navodnjavanje obračunavala je na propisani način, ustrojila je očevidnik naknade za navodnjavanje te je ostvarila prihode od naknade za navodnjavanje i namjenski ih trošila. Županija informira javnost o ostvarenju županijskih planova i učincima navodnjavanja.

Međutim, ocijenjeno je da postoje nepravilnosti i propusti koji se odnose na donošenje programa gradnje nakon donošenja odluke o ulaganju odnosno gradnji sustava navodnjavanja, donošenje programa održavanja za dva sustava koja su započela s radom, pribavljanje i analiziranje podataka o prirodu poljoprivrednih proizvoda od korisnika sustava javnog navodnjavanja, utvrđivanje mjera kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, dostavu podataka o zahvaćenim i korištenim količinama vode Hrvatskim vodama, praćenje gubitaka vode, donošenje Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje te obračunavanje i naplaćivanje naknade za navodnjavanje za dva sustava, godišnje obračunavanje naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza, uređenje izjavljivanja prigovora i postupanja po prigovorima u Odluci o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje te sastavljanje izvješća o realizaciji godišnjeg programa održavanja i godišnjeg obračuna prihoda i rashoda jednog sustava.

Slijedom navedenog, Državni ured za reviziju ocjenjuje da su aktivnosti Županije provedene u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje **učinkovite, pri čemu su potrebna određena poboljšanja** te se daju sljedeći nalozi i preporuke, prema područjima revizije:

1. Pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje
  - 1.1. Donijeti program gradnje prije početka gradnje sustava navodnjavanja, u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.
  - 1.2. Donijeti programe održavanja za sustave koji su započeli s radom u 2020. i 2021., u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.
2. Gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje
  - 2.1. Pribaviti i analizirati podatke o prirodi poljoprivrednih proizvoda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu od korisnika sustava javnog navodnjavanja kako bi se utvrdili učinci navodnjavanja.
  - 2.2. Utvrditi mjere kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokodohodovnih poljoprivrednih kultura na navodnjavanim površinama u cilju stjecanja višeg dohotka i većeg priroda te privlačenja novih proizvođača tih kultura.
  - 2.3. Provoditi edukacije poljoprivrednika čije je zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja, za koje su u izradi projektna dokumentacija ili preinvesticijske studije te ih upoznati s koristima postojećih sustava javnog navodnjavanja, novim tehnologijama i načinom financiranja sustava javnog navodnjavanja.
3. Korištenje vode za navodnjavanje
  - 3.1. Podatke o zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje Hrvatskim vodama dostavljati mjesečno ili tromjesečno ovisno o količini zahvaćene vode, a nakon omogućavanja elektroničke dostave podataka u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda, podatke dostavljati elektronički, u skladu s odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda.
  - 3.2. Donijeti odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje te obračunavati i naplaćivati naknadu za navodnjavanje za sustave koji su započeli s radom u 2020. i 2021., u skladu s odredbama Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.
  - 3.3. Naknadu za navodnjavanje obračunavati u skladu s odredbama Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza.

- 3.4. Detaljnije urediti izjavljivanje prigovora i postupanje po prigovorima Odlukom o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza.
- 3.5. Informaciju o mogućnosti izjavljivanja prigovora na obračunanu naknadu za navodnjavanje navesti u obračunskim listovima naknade za navodnjavanje.
- 3.6. Sastaviti izvješće o realizaciji godišnjeg programa održavanja i godišnjeg obračuna prihoda i rashoda sustava javnog navodnjavanja te ga dostaviti ministarstvu nadležnom za vodno gospodarstvo i Hrvatskim vodama najkasnije do donošenja programa održavanja sustava javnog navodnjavanja za naredno razdoblje, u skladu s odredbama Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

4. Informiranje javnosti

- 4.1. Nadalje provoditi izobrazno-informativne aktivnosti, jer su započele aktivnosti na gradnji šest sustava te u sljedećem razdoblju posvetiti više pozornosti informiranju korisnika u vezi s odabirom optimalne opreme za navodnjavanje, povećanjem priroda poljoprivrednih kultura na površinama koje se navodnjavaju, potrebom proizvodnje poljoprivrednih kultura koje se nedovoljno proizvode u Republici Hrvatskoj te drugim koristima primjene sustava javnog navodnjavanja.

Državni ured za reviziju mišljenja je da bi se provedbom navedenih naloga i preporuka postigla poboljšanja u vezi s uspostavom pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, gradnjom, korištenjem i održavanjem građevina za navodnjavanje, korištenjem vode za navodnjavanje te informiranjem javnosti, čime bi se povećala učinkovitost upravljanja građevinama za navodnjavanje u Županiji.

OČITOVANJE VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE

Županija se očitovala na Nacrt izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Virovitičko-podravskoj županiji te je prihvatila naloge i preporuke Državnog ureda za reviziju.

U vezi s nalogom koji se odnosi na donošenje programa gradnje, Županija navodi da je za dvije do tri godine planiran početak gradnje sustava navodnjavanja Lukač I. faza i Đolta II. faza. Gradnja sustava ovisi o raspisivanju novih natječaja kroz Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027. te će Županija, prije početka gradnje navedenih sustava navodnjavanja, izraditi i donijeti program gradnje u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

U vezi s nalogom koji se odnosi na donošenje programa održavanja, Županija navodi da je Županijska skupština na devetoj sjednici održanoj 13. lipnja 2023. donijela programe održavanja za sustave javnog navodnjavanja Kapinci – Vaška, Đolta I. faza i Novi Gradac – Detkovac za 2023.

U vezi s preporukom koja se odnosi na pribavljanje i analiziranje podataka o prirodu poljoprivrednih proizvoda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu, Županija navodi da detaljnije analize podataka o prirodu poljoprivrednih proizvoda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu zahtijevaju dodatno zapošljavanje djelatnika i suradnju s korisnicima sustava navodnjavanja, kako bi se prikupili vjerodostojni pokazatelji učinka navodnjavanja. Županija će, u skladu s resursima i kapacitetima, nastojati poduzeti sve mjere za prikupljanje podataka potrebnih za izradu analize učinka korištenja sustava navodnjavanja.

U vezi s preporukom koja se odnosi na utvrđivanje mjera za povećanje proizvodnje visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, Županija navodi da je u izrađenoj projektnoj dokumentaciji ponudila korisnicima navodnjavanja uvid u kalkulacije proizvodnje za više od tridesetak poljoprivrednih kultura koje su pogodne za uzgoj na navodnjavanom području. Nadalje, navodi da provodi mjere potpore za razvoj poljoprivrede te u suradnji s potpornim institucijama korisnicima omogućava jednostavniji pristup mjerama iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske i Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske.

U vezi s preporukom koja se odnosi na provođenje edukacija poljoprivrednika, Županija navodi da planira nastaviti održavati edukacije za korisnike navodnjavanja i upoznati ih s primjerima dobre prakse korištenja sustava navodnjavanja. Županija provođenjem drugih projekata (Sušionica povrća, Centar za pametnu poljoprivredu, Tehnološko-inovacijski centar Virovitica, Centar za istraživanje mlijeka) nastoji podići vrijednost proizvodnje i uvoditi nove tehnologije u cilju stjecanja višeg dohotka, većeg priroda i privlačenja novih proizvođača te je u 2020. provela pilot-projekt podzemnog navodnjavanja, koji je sufinancirala u visini od 50,0 % vrijednosti investicije. Pokusna parcela, uz proizvodnju poljoprivrednih kultura, služi i kao edukativni primjer učinkovitog korištenja sustava navodnjavanja za uzgoj nekoliko različitih poljoprivrednih kultura.

U vezi s nalogom koji se odnosi na dostavljanje podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje Hrvatskim vodama, Županija navodi da će podatke o zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje dostavljati mjesečno ili tromjesečno ovisno o količini zahvaćene vode, a nakon omogućavanja elektroničke dostave podataka u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda, podatke dostavljati elektronički, u skladu s odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda.

U vezi s nalogom koji se odnosi na donošenje odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustave javnog navodnjavanja koji su započeli s radom u 2020. i 2021., Županija navodi da je Županijska skupština na devetoj sjednici održanoj 13. lipnja 2023. donijela odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustave javnog navodnjavanja Kapinci – Vaška, Đolta I. faza i Novi Gradac – Detkovic za 2023.

Također, Županija navodi da će postupiti u skladu s nalogima i preporukama koji se odnose na obračunavanje naknade za navodnjavanje u skladu s odredbama Odluke o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje, detaljnije uređivanje izjavljivanja prigovora i postupanja po prigovorima u Odluci o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav Kapinci – Vaška I. faza, navođenje informacija o mogućnostima izjavljivanja prigovora u obračunskim listovima naknade za navodnjavanje, sastavljanje i dostavljanje izvješća o realizaciji godišnjeg programa održavanja i godišnjeg obračuna prihoda i rashoda sustava javnog navodnjavanja te provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti.